

Департамент культури і туризму
Харківської обласної державної адміністрації
Харківська обласна універсальна наукова бібліотека

К А Л Е Н Д А Р

**ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ
ХАРКІВЩИНИ НА 2016 РІК**

*Рекомендаційний
бібліографічний покажчик*

ХАРКІВ 2015

Календар знаменних і пам'ятних дат Харківщини на 2016 рік : рек. бібліогр. покажч. / Департамент культури і туризму Харків. обл. держ. адмін. ; Харків. обл. універс. наук. б-ка. – Харків, 2015. – 53 с.

Універсальне довідково-бібліографічне видання «Календар знаменних і пам'ятних дат Харківщини» видається ХОУНБ з 1977 р. Посібник містить фактографічні і бібліографічні відомості про визначні події історії, суспільно-політичного, громадського та культурного життя області, ювілеї уродженців краю та видатних діячів, життя і діяльність яких пов'язана з Харківщиною.

Покажчик складається з трьох розділів і відкривається хронікою подій з історії Харківщини. Далі читачам пропонується перелік визначних дат стосовно подій і особистостей 2016 р. Зірочкою (*) позначені ті дати, до яких у третій частині подаються інформаційні довідки та бібліографічні списки. У списках рекомендовану літературу розміщено в логічній послідовності.

Видання розраховано на бібліотекарів, лекторів, вчителів та усіх читачів, що цікавляться краєзнавством.

Радимо використовувати покажчик для відзначення ювілейних і пам'ятних дат краю. Він допоможе в організації книжкових виставок, переглядів; проведенні масових заходів.

Відбір літератури закінчено в серпні 2015 р.

Матеріал підготували	Л.О.Сашкова, Л.М.Конопля
Редактори	Л.І.Єпішева, О.М.Травіна
Комп'ютерний набір	Л.М.Конопля
Відповідальна за випуск	Н.І.Шостко

**ХРОНІКА ПОДІЙ З ІСТОРІЇ ХАРКІВЩИНИ
НА 2016 РІК**

- 1601** **415 років тому**
– Засновано с. Сінне Богодухівського району
- 1641** **375 років тому**
– Засновано смт Кочеток Чугуївського району
- 1646** **370 років тому**
– Засновано м. Валки
– Засновано смт Печеніги
– Засновано с. Колонтаїв Краснокутського району
- 1651** **365 років тому**
– Засновано смт Краснокутськ
- 1656** **360 років тому**
– Видано наказ московського царя Олексія Михайловича про виділення Харкова в самостійне воєводство та про призначення воєводою Воїна Селіфонтова
- 1656–1659** – Будівництво Харківської фортеці
- 1666** **350 років тому**
– Засновано с. Геніївка Зміївського району
- 1671** **345 років тому**
– Засновано смт Савинці Балаклійського району
- 1676** **340 років тому**
– Засновано с. Хрущова Микитівка Богодухівського району
- 1681** **335 років тому**
– Засновано м. Ізюм
- 1686** **330 років тому**
– Засновано с. Мілова Балаклійського району
- 1706** **310 років тому**
– Засновано с. Нижній Бурлук Шевченківського району
- 1726** **290 років тому**
– В Харкові з ініціативи єпископа Белгородського Єпіфанія Тихорського і генерал-губернатора Слобідської України князя М.Голіцина засновано Свято-Покровський чоловічий монастир з колегіумом – першим вищим навчальним закладом на Лівобережжі
- 1731** **285 років тому**
– Засновано м. Красноград (до 1922 р. – Костянтиноград)

- 1736** **280 років тому**

 - Засновано с. Жовтневе (до 1936 р. – с. Колупаївка) Харківського району
- 1761** **255 років тому**

 - Засновано смт Рогань Харківського району
 - При Харківському колегіумі відкрито першу міську бібліотеку
- 1771–1783** – Споруджується Успенський собор (нині пам'ятка архітектури, що входить до списку «7 чудес Харкова»)
- 1781** **235 років тому**

 - Згідно з царським указом одночасно затверджено герби Харкова та 14 повітових міст Харківського намісництва
- 1791** **225 років тому**

 - Відкрито перший театр у Харкові у дворі генерал-губернаторського будинку (нині територія Харківської інженерно-педагогічної академії). Припинив роботу в 1796 р.
- 1796** **220 років тому**

 - Ліквідовано Харківське намісництво і відновлено Слобідсько-Українську губернію в межах 1765 р.
- 1806** **210 років тому**

 - Богодухівський район, с. Кручик. В.Н.Каразін відкрив першу народну школу
- 1811–1817** **205 років тому**

 - Діяло «Харківське товариство благодіяння», в якому активно працювали брати Григорій та Андрій Квітки. Товариство допомогло 140 родинам, за його сприянням відкрито інститут шляхетних дівчат
- 1811-1818** – Діяльність науково-просвітницького товариства (філотехнічного), організованого у своєму маєтку відомим громадським діячем В.Н.Каразіним для розповсюдження досягнень науки і техніки та сприяння розвитку промисловості та піднесення економіки Півдня Росії
- 1816** **200 років тому**

 - У Харкові почали видаватися перші українські часописи: «Украинский вестник» (літературно-художній, науковий та громадсько-політичний) та «Харьковский Демокрит» (журнал сатири та гумору)
 - У Харкові почав діяти Кінний ринок
 - Засновано інститут землеробного господарства (нині Харківський національний аграрний університет ім. В.Докучаєва)
- 1821** **195 років тому**

 - Засновані села Верхня Орілька та Закутнівка Первомайського району
- 1831** **185 років тому**

 - У Харкові вийшов перший номер літературного збірника «Украинский альманах» (видання І.Срезневського та І.Росковшенка), де друкувалися твори Є.Гребінки, Л.Боровиковського та ін.

- 1841** **175 років тому**
- У Харкові споруджено перший кам'яний театральний будинок (архітектор А.Тон) (нині Харківський державний академічний драматичний театр ім. Т.Шевченка). Довгий час театр був у руках антрепренерів, перший з яких – Л.Млотковський
- 1851** **165 років тому**
- 19 жовтня* – З ініціативи професора ветеринарії Р.Пільгера засновано Харківський ветеринарний інститут (нині Харківська державна зооветеринарна академія)
- 1861** **155 років тому**
- З ініціативи професора В.Грубе створено Харківське науково-медичне товариство, при якому відкрито одну з перших у країні медичну бібліотеку (нині Державна наукова медична бібліотека)
 - Вперше в Росії опубліковано в журналі «Русский вестник» великий твір про італійського революціонера «Записки гарібальдийца» (автор – харків'янин Л.І.Мечников)
- 1866** **150 років тому**
- жовтень* – Організовано Харківське товариство споживачів
- 1871** **145 років тому**
- Відкрито залізничне училище (нині Харківський професійний ліцей залізничного транспорту)
 - На центральних вулицях і площах Харкова з'явилося перше газове освітлення
- 2 вересня* – Розпочав діяльність Земельний банк – перший в Україні іпотечний акціонерний банк
- 12 червня* – У Харкові засновано відділення Російського музичного товариства, при якому в 1883 р. відкрито музичне училище (перший директор І.Слатін)
- 1881** **135 років тому**
- У Харкові проведено першу лінію міського водопроводу
 - Створено Харківське фармацевтичне товариство
 - Вийшов перший номер щоденної газети «Южный край». З 1881 по 1917 рр. вийшло 13935 номерів цього часопису
- 1886** **130 років тому**
- Засновано с. Олександрівка Ізюмського району
 - Харківський район, м. Мерефа. Відкрито медичний ліцей
- 8 жовтня* – Відбулося урочисте відкриття Громадської бібліотеки з фондом у 1700 книг. Її засновниками були Б.Філонов, О.Гурський, Д.Багалій, М.Сумцов (нині Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г.Короленка)
- 14 грудня* – З ініціативи історико-філологічного товариства при Харківському університеті відкрито міський промислово-художній музей. Петербурзька Академія мистецтв подарувала музею багату колекцію (12 античних бюстів, 10 статуй, 36 картин вітчизняних художників та добірки

орнаментів)

1891

125 років тому

- Засновано Харківський машинобудівний завод «Світло шахтаря»
- У Харкові організовано метеорологічну службу

січень

- Відкрито Харківський ломбард

27 жовтня

- У Харкові засновано товариство послідовників гомеопатії під головуванням О.Телятнікова

1 грудня

- Відкрито Першу харківську безплатну народну бібліотеку-читальню Харківського товариства грамотності

1896

120 років тому

- Відкрито обласну клінічну лікарню
- Відкрито Харківську гомеопатичну школу
- Засновано Харківський лакофарбовий завод «Красный химик»
- Відкрито кондитерську фабрику «Жорж Борман» (нині корпорація «Бісквіт-Шоколад»)
- У приміщенні оперного театру відбувся перший в місті показ кінематографа. Харківський фотохудожник А.Федецький продемонстрував документальні сюжети – сцени джигітовки І-го Оренбурзького козацького полку, картини виїзду їх Імператорських Величеств
- Засновано Мерэф'янський скляний завод
- Засновано смт Шевченкове (до 1922 р. – Булацелівка)

січень

- м. Балаклія. Відкрито народну бібліотеку-читальню, засновану комітетом сільських бібліотек Харківського товариства грамотності

21 січня

- Відкрито Ізюмську громадську бібліотеку

28 листопада

- У Харкові з ініціативи священика В.Ветухова при Пантелеймонівській церкві було відкрито благодійне училище для глухонімих дітей (нині «Харківський спеціальний навчально-виховний комплекс»)

3 грудня

- Освячено Озерянську церкву, збудовану біля Покровського собору (архітектор В.Немкін)

1901

115 років тому

5 січня

- Відкрито юридичне товариство під керівництвом ректора Харківського університету професора М.Куплеваського

8 жовтня

- З ініціативи великого російського вченого Д.Менделєєва було створено першу в Україні Харківську повірочну палатку для вивірки і таврування торговельних мір і ваг (нині ННЦ «Інститут метрології»)

14 жовтня

- Освячено Благовіщенську церкву

1906

110 років тому

- Відкрито Вищі жіночі курси Н.Невіандт з юридичним, а згодом історико-філологічним та медичним відділеннями

19 квітня

- Відкрито першу лінію електричного трамваю, яка з'єднала центр міста з

Балашовським вокзалом

- 26 серпня – Засновано м. Південний Харківського району
- 1 листопада – Засновано Харківське товариство любителів природи при Харківському університеті (перший голова В.І.Талієв)
- 1911 105 років тому**
- У Харківському повіті налічувалася 101 народна бібліотека
- січень – У Харкові відбувся I Всеросійський селекційний з'їзд
- 9 травня – На Харківському іподромі авіатор С.Уточкін на аероплані «Ласточка» А.Лельє перебував у польоті на висоті 150 метрів протягом 7 хвилин
- червень – На I Всеросійському з'їзді з бібліотечної справи (Петербург) з доповідями виступили представники Харківської бібліотечної громадськості: К.Рубинський, О.Дідріхсон, Л.Хавкіна
- 1 серпня – Відкрито Нетеченський міст
- 4 серпня – У Харкові відбулось засідання повітроплавної секції, де були розглянуті питання щодо видання спеціального журналу з авіації, проведення повітроплавної виставки, діяльності Харківської технічної школи з підготовки повітроплавців
- 9 серпня – У Харкові почалось будівництво чергової електричної станції (перша потужністю 400 кВт була збудована в 1897 р.). Станція будувалася на бетонних палях, що тоді було інженерною новинкою. Пуск станції відбувся восени того ж року
- 16 жовтня – м. Балаклія. Відкрито районну лікарню
- 24 листопада – С.Рахманінов виступив з концертом на сцені оперного театру
- 1916 100 років тому**
- Збудовано прибутковий будинок страхового товариства «Росія» (архітектор І.Претро) (зараз у цьому будинку на пл. Конституції розташовані «Палац Праці», Будинок профспілок, магазини)
- 11 червня – У Харкові відбувся I педагогічний з'їзд
- 1921 95 років тому**
- Відкрито Харківський художній технікум (нині Харківська державна академія дизайну і мистецтв)
- У Харкові відкрито дитячу музичну школу № 1 ім. Л.Бетховена
- смт Краснокутськ. Засновано районну бібліотеку
- 17 серпня – Відкрито Будинки преси
- 1926 90 років тому**
- У Харкові почав працювати Державний український драматичний театр «Березіль», заснований у 1922 р. в Києві. Очолював театр Лесь Курбас
- Засновано Харківський деревообробний завод
- Засновано Харківський завод електротранспорту
- Валківський район. Відомим вченим-ботаніком М.Вавиловим засновано парк місцевого значення «Литвинівка», який розташовано поблизу

однойменного селища у 8 км від м. Валки (нині парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення)

– Засновано с. Перемога Лозівського району

- 10 січня* – У Харкові створена Всеукраїнська наукова асоціація сходознавства з історико-етнографічним і політико-економічним відділенням. Почесними членами ВУНАС були академіки В.Бартольд, В.Бузескул, І.Крачковський, С.Ольденбург та ін.
- червень* – З-під Полтави в с. Подвірки Дергачівського району переїхала дитяча колонія ім. М.Горького на чолі з її керівником А.Макаренком (нині Курязька виховна колонія ім. А.Макаренка)
- 7 травня* – У Харкові Раднарпром України прийняв декрет про організацію робочих факультетів (робфаків)
- 8–13 травня* – У Харкові відбувся I Всеукраїнський з'їзд архівних працівників, на якому було обговорено роботу центральних архівів управління УРСР, питання архівознавства, видавництва та підготовки кадрів
- 12 вересня* – Відкрито стадіон «Металіст»
- 17 вересня* – На базі авіаремонтних майстерень «Укрповітряшлях» засновано Харківський авіаційний завод
- 21 листопада* – Відбулось урочисте закладення фундаменту головного корпусу будинку Держпрому
- 1931** **85 років тому**
- Засновано підприємство з виробництва біологічних ветеринарних препаратів (нині Харківська державна біологічна фабрика)
- Розпочав роботу завод з випуску канатних доріг та кабельних кранів (нині Харківський завод підйомно-транспортного устаткування)
- Засновано Харківський завод пластмас (нині «Харпластмас»)
- 1–3 травня* – У Харкові відбулася I Всеукраїнська музична олімпіада, в якій брали участь понад 60 професійних і самодіяльних колективів і понад 2 тис. виконавців
- 5 травня* – Засновано районну газету «Правда Барвінківщини» (нині «Вісті Барвінківщини»)
- 8 травня* – Засновано завод «Медапаратура» (нині Харківський завод «Точмедприлад»)
- 5 червня* – Відкрито найбільший в Україні спортивний комбінат «Динамо» (нині стадіон «Динамо»)
- 11 червня* – Засновано районну газету «Красная звезда» (нині «Вестник Чугуєвщини»)
- 4 липня* – Засновано районну газету «Дворічанський край»
- серпень* – Засновано газету Великобурлуцького району «Прапор колгоспника» (нині «Радянський патріот»)
- вересень* – м. Куп'янськ. Відкрито медичний технікум (нині Куп'янський медичний коледж ім. М.Шкарлетової)
- 11 вересня* – Троє харків'ян М.Погребецький, Б.Тюрин, Ф.Зауберер здійснили

сходження на легендарну вершину Хан-Тенгри (7010 м), яку на той час вважали найвищою точкою Тянь-Шаня

- 1 жовтня* – Вступив в дію і випустив перший трактор ХТЗ ім. С.Орджонікідзе
- грудень* – Засновано 2-гу школу прикордонної охорони і внутрішніх військ (нині Національна академія Національної гвардії України)
- грудень* – Засновано газету Нововодолазького району «Колгоспник» (нині «Вісті Водолажчини»)

1936 80 років тому

- Засновано Харківський верстатобудівний завод
- Засновано Харківський метизний завод
- Засновано Дослідно-конструкторське бюро автоматики Українського фізико-технічного інституту (нині Харківське дослідно-конструкторське бюро автоматики «Хімавтоматика»)
- Засновано завод «Електроверстат» (нині Харківський електроапаратний завод)
- Засновано бібліотеку Харківського Будинку вчених
- Утворено Орджонікідзевський район у м. Харків
- м. Барвінкове. Відкрито краєзнавчий музей

1941 75 років тому

- Засновано Харківський завод шампанських вин
- кінець вересня – 25 жовтня* – Оборонні бої радянських військ на підступах до Харкова
- 16 жовтня* – Завершено евакуацію 26 найбільших підприємств міста
- 20 жовтня* – Евакуйовано ХТЗ
- 25 жовтня* – Після жорстоких боїв радянські війська залишили Харків. Початок окупації Харкова німецько-фашистськими військами
- листопад – лютий 1943* – У Харкові діяв підпільний обком КП(б)У під керівництвом І.Бакуліна
- грудень* – Масовий розстріл населення у Дробицькому яру
- 8 грудня* – Евакуйований Харківський завод ім. Комінтерна випустив першу партію танків Т-34

1946 70 років тому

- Збудовано Харківський плитковий завод
- У Харкові створено Український НДІ протезування, протезобудування і відновлення працездатності
- Засновано завод «Будгідропрілад»
- Відкрито хіміко-індустріальний технікум (нині Коледж Національного фармацевтичного університету)
- Засновано Харківську фармацевтичну фабрику
- Засновано виробниче підприємство «Харківенергоремонт»

- Закладено сквер Перемоги (по вул. Сумській)
- м. Барвінкове. Засновано районну бібліотеку
- м. Зміїв. Відкрито дитячу бібліотеку
- 9 липня – Введено в дію Харківський завод важкого машинобудування «Електроважмаш»
- 1951 65 років тому**
- Засновано Харківський завод сантехвиробів
- Засновано обласне підприємство «Декоративне садівництво»
- Методом народного будівництва на місці зруйнованого в роки війни «Пасажу» створено терасний сквер з фонтаном, каскадом та сходами (архітектори Г.Вегман, І.Жилкін. Нині узвіз Соборний)
- м. Куп'янськ. Засновано районну бібліотеку
- 4 грудня – Відкрито Харківську державну обласну бібліотеку для дорослих (нині Харківська обласна універсальна наукова бібліотека)
- 1956 60 років тому**
- Засновано Український НДІ ґрунтознавства та агрохімії (нині ННЦ Інститут ґрунтознавства та агрохімії ім. О.Соколовського)
- У Харкові розпочались вітчизняні радіоастрономічні дослідження
- Побудовано Ізюмський оптико-механічний завод
- Засновано смт Комсомольське Зміївського району
- січень – Вийшов перший номер нового літературно-художнього і громадсько-політичного журналу «Прапор» (нині «Березіль») Спілки письменників України
- 8 липня – Відкрито ДП «Шебелинкагазпром» АТ «Укргазпром»
- 4 листопада – м. Чугуїв. Відкрито пам'ятник художнику І.Рєпіну (скульптор М.Манізер)
- 1956–1957** – Засновано Журавлівський гідропарк (архітектор О.Проскурін, дендролог В.Барановський)
- 1961 55 років тому**
- Створено Харківський науково-дослідний та проектний інститут землеустрою
- 1966 50 років тому**
- Засновано будівельно-монтажний трест «Харківстальконструкція»
- Барвінківський район. Відкрито родовище бурого вугілля Новодмитрівське
- 29 березня – Став до ладу Лозівський ковальсько-механічний завод
- 5 серпня – Підписано Акт дружби між виконкомом Харківської міськради і радою муніципалітету м. Болонья (Італія)
- 1971 45 років тому**
- Почав роботу новостворений Харківський науковий центр АН УРСР

(нині Північно-східний науковий центр НАН України та МОН України)

- Збудовано та введено в експлуатацію підвісну канатну дорогу протяжністю 1387 м
- березень* – Засновано Всесоюзний НДІ з охорони вод (нині Український НДІ екологічних проблем)
- 1976** **40 років тому**
 - Відкрито Палац водних видів спорту «Акварена» (архітектор П.Аречкін)
- 1 травня* – На будівлі по вул. Сумській, 1 встановлено 16-метровий термометр, створений фахівцями Харківського НДІ метрології
- 11 листопада* – У Харкові створено театр дітей «Тимур» (засновник та перший керівник В.Сідін)
- 4 грудня* – Засновано недержавний молодіжний театр «Мадригал»
- 1981** **35 років тому**
 - Засновано Міську клінічну лікарню (нині Харківська обласна клінічна травматологічна лікарня)
 - Засновано Музей води при Управлінні міського водопровідного господарства
 - В Харкові на вулиці 23-го Серпня відкрито пам'ятник Воїнам-визволителям (скульптори І.Ястребов, Я.Рик, архітектори А.Максименко, Е.Черкасов, Є.Святченко)
- 1986** **30 років тому**
 - 1 червня* – В Успенському соборі відкрито Будинок органної музики
 - 1 вересня* – Відкрито Харківську міську середню школу-інтернат зимових видів спорту (нині Харківське обласне вище училище фізичної культури і спорту)
- 1991** **25 років тому**
 - Засновано музей народного мистецтва Слобожанщини. З 1994 р. – філія Харківського художнього музею
 - Засновано виробничо-торговельну фірму «Еліта» (нині швейна фабрика «Еліта»)
 - Засновано Харківське товариство польської культури
 - Створено Харківське обласне товариство етнічних німців «Відергебурт»
 - Групою художників-ентузіастів створено творче об'єднання «Слобожанське буриме»
 - Біля ХАТОБу встановлену скульптурну композицію на честь композитора М.Лисенка «Музика М.Лисенка» (скульптор С.Ястребов)
 - смт Печеніги. Засновано районну бібліотеку
- 1 січня* – Засновано газету обласної ради ветеранів України «Слово ветерана»
- 11 лютого* – м. Зміїв. Засновано державний краєзнавчий музей
- 19 березня* – У харківському пологовому будинку № 5 народилася перша в Україні дитина, зачата методом екстракорпорального запліднення

- вересень* – Започатковано фестиваль «Харківські асамблеї» (нині Міжнародний). Організатор та ідеолог фестивалю – народна артистка України, ректор Харківського університету мистецтв Т.Веркіна
- 15 травня* – Організовано обласний спеціалізований диспансер радіаційного захисту населення – науково-клінічний центр для лікування хворих, що побували в зоні Чорнобильської АЕС
- 29 травня* – Створено перший приватний ВНЗ – Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»
- 20 жовтня* – Відкрито новий комплекс Театру опери та балету ім. М.Лисенка з великою залю на 1600 місць та малою залю на 400 місць
- 1 листопада* – Засновано Харківський інститут управління
- грудень* – Утворено Печенізький район
- 1996** **20 років тому**
- Відкрито Харківський міжрегіональний центр з планування сім'ї і репродукції людини
- Засновано Харківський гуманітарно-технічний інститут
- У Харкові вперше проведено міський конкурс «Учитель року»
- IX сесія Харківської міської ради XXII скликання затвердила Положення про герб міста та його опис
- У Харкові відбувся перший Міжнародний фестиваль традиційної народної культури «Покуть»
- Відкрився один з найбільших в Україні оптово-роздрібний центр «Барабашово»
- 4 квітня* – Харківський район, с. Нескучне. На могилі Є.Лансере встановлено пам'ятний знак (автор проекту огорожі і хреста В.Курило)
- 26 квітня* – Відкрито пам'ятний знак жертвам Чорнобильської катастрофи у парку «Зелений гай» Орджонікідзевського району Харкова
- 29 листопада* – Засновано Харківську міську художню галерею (нині Харківська муніципальна галерея ім. С.Васильківського)
- 7 грудня* – Відкрито пам'ятник О.Масельському на кладовищі № 2 по вул. Пушкінській, 102
- 14 грудня* – Відкрито Харківський музей Голокосту
- 20 грудня* – Створено Східну регіональну митницю з місцем дислокації у м. Харків
- 2001** **15 років тому**
- Засновано фестиваль-конкурс сатири і гумору «Шельменко вітає»
- 22 березня* – Підписано Угоду про торгово-економічне, науково-технічне і культурне співробітництво між виконкомом Харківської міської ради та урядом Москви
- 23 квітня* – Підписано Угоду про співробітництво між виконкомом Харківської міської ради та самоврядуванням м. Каунас (Литовська Республіка)
- 29 травня* – На вул. Лермонтовській, біля центрального корпусу Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія», відкрито

монумент «Вогонь знань» на честь 10-річного ювілею цього закладу (скульптор К.Мамедов)

- 1 червня* – Відкрито один із найбільших книжкових магазинів в Україні «Books»
- серпень* – У Харкові створено Український державний науково-технічний центр «Енергосталь» – науково-дослідну, проектно-конструкторську і виробничу установу
- 10 серпня* – На честь 2000-ліття Різдва Христового на території Свято-Покровського монастиря відкрито пам'ятник Ісусу Христу (скульптор І.Ястребов, архітектор М.Ятченко)
- 19 серпня* – м. Дергачі. Відкрито пам'ятник Т.Шевченку (скульптори О.Шауліс, О.Демченко, В.Семенюк)
- 30 вересня* – У Байкальському провулку м. Харків відкрито пам'ятник видатній співачці К.Шульженко (скульптор М.Овсянкін, архітектор О.Жук)
- 18 жовтня* – Підписано Угоду про поріднення міст Харкова і Белгорода
- 14 грудня* – Підписано Угоду про встановлення партнерських зв'язків між містами Харків і Нижній Новгород (Російська Федерація)
- 2006** **10 років тому**
- На вул. Сумській, біля Харківського державного технічного університету будівництва та архітектури, відкрито пам'ятник архітектору О.Бекетову (скульптор С.Гурбанов)
- Засновано звання «Почесний громадянин Харківської області»
- 8 січня* – Вперше в Україні почав курсувати новий вид транспорту – рейковий автобус – за маршрутом Дворічна–Харків–Пасажирський
- 6 лютого* – Підписано Протокол про наміри співпраці між містами Харків і Даугавпілс (Латвійська Республіка)
- 18 травня* – Відкрито нову тютюнову фабрику ЗАТ «Філіп Морріс Україна»
- 25 квітня* – У сквері біля 10-ї міської поліклініки на Північній Салтівці відкрито пам'ятник героям Чорнобиля (скульптор С.Гурбанов)
- 2011** **5 років тому**
- 2 лютого* – Підписано Угоду про дружбу і співробітництво між містами Харків і Варшава (Польща)
- березень* – На базі двох колективів – ансамблю народного танцю «Заповіт» та народного хору «Жайвір» – створено Великий Слобожанський ансамбль пісні і танцю
- 30 травня* – У Харкові на Червоношкільній набережній, 26 відкрито Єдиний дозвільний центр для мешканців Харкова і області
- 15 квітня* – Підписано Протокол про встановлення партнерських відносин між містами Харків і Цетінье (Республіка Чорногорія)
- 15 квітня* – Підписано Угоду про встановлення побратимських відносин між містами Харків і Газіантеп (Турецька Республіка)
- 22 червня* – Біля НДІ астрономії ХНУ ім. В.Каразіна відкрито пам'ятний знак ученим-астрономам, що загинули в роки Великої Вітчизняної війни
- серпень* – В Саржиному Яру, поруч з Джерелом, освячено дерев'яний храм

Харківської єпархії УПЦ на честь ікони Божої Матері «Отрада, или Утешение»

- 29 вересня* – Підписано Протокол про співпрацю між містами Харків і Порту (Португалія)
- 14 грудня* – У Харкові відкрито готель Kharkiv Palace

**ЗНАМЕННІ ТА ПАМ'ЯТНІ ДАТИ ХАРКІВЩИНИ
НА 2016 РІК**

- 2 січня* – 115 років від дня народження **Григорія Яковича Козаченка** (1901–1970), українського артиста, актора Харківського українського драматичного театру ім. Т.Г. Шевченка (з 1931)
- 110 років від дня народження **Григорія Абрамовича Фінаровського** (1906–1979), українського композитора
- 5 січня* – 110 років від дня народження **Бориса Олександровича Балабана** (1906–1959), українського режисера і актора, драматурга, художнього керівника Харківського театру музичної комедії (1925–1934)
- 100 років від дня народження **Миколи Йосиповича Сильванського** (1916–1985), українського піаніста, композитора, педагога
- 6 січня* – 105 років від дня народження **Федора Сергійовича Мар'єнка** (1911–
(6 лютого) 1971), українського прозаїка
- 6 січня* – 75 років від дня народження **Геннадія Олексійовича Близнецова** (1941), українського легкоатлета, багаторазового рекордсмена та чемпіона СРСР і УРСР
- 8 (20) січня* – 180 років від дня народження **Дмитра Миколайовича Кропоткіна** (1836–1879), державного службовця, генерал-майора, харківського губернатора (1870–1879)
- 8 січня* – 115 років від дня народження **Володимира Миколайовича Владка** (1901–1974), українського прозаїка, письменника-фантаста, журналіста
- 90 років від дня народження **Семена Михайловича Кацевича** (1926–2003), українського живописця
- 9 січня* – 105 років від дня народження **Василя Федоровича Мироненка** (1911–1964), українського графіка
- 11 січня* – 55 років від дня народження **Ігоря Анатолійовича Гайденка** (1961), українського композитора, педагога, голови правління Харківської обласної організації Національної спілки композиторів України (з 2010)
- 14 січня* – 220 років від дня народження **Миколи Івановича Бахтіна** (1796–1869), літературного критика та державного діяча
- 130 років від дня народження **Василя Степановича Пустовойта** (1886–1972), українського селекціонера, двічі Героя Соціалістичної Праці (1957, 1963), уродженця с. Таранівка Зміївського району
- 90 років від дня народження **Василя Петровича Самойлова** (1926–2007), українського письменника
- 15 січня* – 85 років від дня народження **Галини Григорівни Готвянської** (1931), майстрині художнього вишивання і ткацтва, уродженки с. Козіївка Краснокутського району
- 17 січня* – 95 років від дня народження **Бориса Андрійовича Шрамка** (1921–2012), українського історика, археолога, почесного громадянина Харкова (2005)
- 18 січня* – 110 років від дня народження **Івана Яковича Трашутіна** (1906–1986),

радянського конструктора-моторобудівника, одного зі створювачів двигуна танка Т-34, арктичного всюдихода «Харьковчанка», двічі Героя Соціалістичної Праці (1966, 1976)

- 20 січня* – 105 років від дня народження **Георгія Сергійовича Космачова** (1911–1991), українського графіка, живописця
- 21 січня* – 80 років від дня народження **Валентина Гавриловича Іванова** (1936–2008), українського композитора, диригента, педагога, громадського діяча
- 70 років від дня народження **Володимира Борисовича Наливайка** (1946–1982), українського композитора, піаніста, педагога
- 25 січня* – 95 років від дня народження **Георгія Івановича Шкляревського** (1921–2011), мовознавця та літературознавця
- 27 січня* – 125 років від дня народження **Павла Григоровича Тичини** (1891–1967), українського поета. Жив і працював у Харкові (1923–1934)
- 28 січня* – 115 років від дня народження **Єфрема Павловича Світличного** (1901–1976), українського живописця і графіка
- 105 років від дня народження **Семена Яковича Брауде** (1911–2003), українського радіофізика, радіоастронома
- 60 років від дня народження **Ігоря Андрійовича Ісіченка** (1956), філолога, педагога, церковного та громадського діяча, архієпископа Харківського і Полтавського
- 29 січня* – 65 років від дня народження **Євгена Петровича Кушнарьова** (1951–2007), українського громадсько-політичного та державного діяча, голови Харківської обласної адміністрації (2000–2004), почесного громадянина Харкова (2006) та Харківської області (2007, посмертно), почесного громадянина Краснокутського району (2010, посмертно)
- 30 січня* – 110 років від дня народження **Василя Миколайовича Греченка** (1906–1967), українського театрального художника, живописця
- 31 січня* – 75 років від дня народження **Леоніда Михайловича Джурмія** (1941–2001), українського кларнетиста, диригента
- 1 лютого* – 65 років від дня народження **Мирона Богдановича Маркевича** (1951), радянського футболіста, тренера харківського ФК «Металіст» (2005–2014), почесного громадянина Харкова (2012)
- 3 лютого* – 115 років від дня народження **Івана Миколайовича Буланкіна** (1901–1960), українського біохіміка, ректора Харківського університету (1945–1960)
- 75 років від дня народження **Едуарда Яковича Володарського** (1941–2012), російського сценариста, драматурга, прозаїка, уродженця Харкова
- 5 лютого* – 135 років від дня народження **Сергія Прокоповича Тимошенка** (1881–1950), українського архітектора, інженера, вченого, суспільно-політичного діяча
- 6 лютого* – 165 років від дня народження **Юрія Миколайовича Говорухи-Отрока** (1851–1896), російського письменника, літературного критика, уродженця Харкова
- 55 років від дня народження **Юрія Івановича Онуфрієнка** (1961), російського льотчика-космонавта, уродженця с. Рясне Золочівського району

- 7 лютого* – 110 років від дня народження **Олега Костянтиновича Антонова** (1906–1984), авіаконструктора, педагога, Героя Соціалістичної Праці (1966)
- 12 лютого* – 115 років від дня народження **Івана Юхимовича Сенченка** (1901–1975), українського письменника
- 65 років від дня народження **В'ячеслава Васильовича Лещенка** (1951), українського художника декоративно-прикладного мистецтва
- 15 лютого* – 95 років від дня народження **Олександра Васильовича Щербака** (1921–1998), учасника Великої Вітчизняної війни, Героя Радянського Союзу (1944), уродженця с. Стара Водолага Нововодолазького району
- 55 років від дня народження **Галини Василівни Железняк** (1961), астрофізика, уфолога, директора Харківського планетарію (з 2001)
- 18 лютого* – 70 років від дня народження **Олексія Степановича Баркалова** (1946–2004), українського ватерполіста, тренера, двічі Олімпійського чемпіона (1972, 1980), уродженця с. Введенка Чугуївського району
- 20 лютого* – 140 років від дня народження **Федора Степановича Акименка** (справж. Якименко) (1876–1945), композитора, піаніста, диригента, педагога, викладача інституту шляхетних дівчат та музичного училища Російського музичного товариства (1906–1911)
- 120 років від дня народження **Ольги Миколаївни Кудрявцевої** (1896–1964), українського скульптора
- 70 років від дня народження **Тетяни Дмитрівни Пасечник** (1946), українського художника театру
- 21 лютого* – 90 років від дня народження **Миколи Ілліча Лактіонова** (1926–2007), українського педагога, ректора Харківського державного аграрного університету ім. В.Докучаєва (1993–1996)
- 70 років від дня народження **Олександра Івановича Удовенка** (1946), українського графіка, живописця, плакатиста
- 22 лютого* – 100 років від дня народження **Аркадія Семеновича Школьника** (1916–1986), українського драматурга
- 23 лютого* – 110 років від дня народження **Олександра Михайловича Касьянова** (1906–1961), українського архітектора, педагога, головного архітектора Харкова (1943–1950)
- 100 років від дня народження **Дмитра Денисовича Логвинова** (1916), українського ветеринара, педагога, ректора Харківського ветеринарного інституту (1957–1960)
- 90 років від дня народження **Петра Миколайовича Мальцева** (1926–2010), українського живописця, директора Чугуївської дитячої художньої школи ім. І.Рєпіна (1966–2004), почесного громадянина Чугуєва (2010)
- 25 лютого* – 115 років від дня народження **Костянтина Аполлоновича Коротєєва** (1901–1953), радянського військовика, Героя Радянського Союзу (1945)
- 95 років від дня народження **Олександра Івановича Саєнка** (1921–1995), українського поета, прозаїка
- 26 лютого* – 80 років від дня народження **Роберта Степановича Третякова** (1936–1996), українського поета, журналіста

- 28 лютого – 120 років від дня народження **Сергія Вікторовича Григор'єва** (1896–1975), українського архітектора, уродженця Харкова
- 105 років від дня народження **Юрія Миколайовича Прокудіна** (1911–1992), українського ботаніка, астролога
- 1 березня – 115 років від дня народження **Павла Андрійовича Байдебури** (1901–1985), українського письменника, прозаїка
- 3 березня – 120 років від дня народження **Івана Сергійовича Паторжинського** (1896–1960), українського оперного співака, педагога, соліста Харківського академічного театру опери та балету ім. М.Лисенка (1925–1935)
- 7 березня – 160 років від дня народження **Порфирія Денисовича Мартиновича** (1856–1933), українського живописця, графіка, фольклориста, етнографа
- 120 років від дня народження **Івана Лаврентійовича Бронзова-Єгорова** (1896–1963), українського співака, соліста Харківського театру опери та балету ім. М.Лисенка (1944–1959)
- 80 років від дня народження **Олексія Івановича Котляревського** (1936), українського агронома-економіста, державного службовця, громадського діяча, почесного громадянина Харківської області (2008)
- 10 березня – 60 років від дня народження **Володимира Петровича Копичка** (1956), українського поета
- 11 березня – 105 років від дня народження **Віктора Миколайовича Савченка** (1911–1997), українського скульптора
- 12 березня – 155 років від дня народження **Петра Матвійовича Мухачова** (1861–1935), інженера-технолога, педагога, директора Харківського технологічного інституту (1905–1915)
- 90 років від дня народження **Івана Юхимовича Кабиша** (1926–2007), українського живописця, графіка
- 14 березня – 125 років від дня народження **Амвросія Максиміліановича Бучми** (1891–1957), українського актора, режисера, педагога
- 16 березня – 145 років від дня народження **Миколи Григоровича Бурачека** (1871–1942), українського живописця-пейзажиста, художника театру, мистецтвознавця, письменника
- 110 років від дня народження **Романа Олексійовича Черкашина** (1906–1993), українського актора, режисера, театрального педагога
- 17 березня – 175 років від дня народження **Марусі Вольвачівни** (справж. Вольвач Марія Степанівна) (1841–1903), української письменниці, громадсько-культурного діяча
- 125 років від дня народження **Матвія Генріховича Манізера** (1891–1966), російського скульптора, автора пам'ятника Т.Шевченку в Харкові (1935)
- 115 років від дня народження **В'ячеслава Андрійовича Барабашова** (1901–1979), українського композитора, педагога
- 19 березня – 90 років від дня народження **Миколи Федоровича Кукси** (1926), українського краєзнавця, журналіста, почесного громадянина Куп'янська (2009)

- 65 років від дня народження **Дмитра Теодоровича Димшиця** (1951), українського живописця, художника монументально-декоративного розпису
- 20 березня* – 90 років від дня народження **Наталії Олександрівни Єщенко** (1926), української піаністки, педагога, солістки Харківської філармонії (з 1947)
- 21 березня* – 95 років від дня народження **Бориса Володимировича Жукова** (1921–1974), українського живописця, графіка
- 23 березня* – 100 років від дня народження **Давида Ісаковича Каневського** (1916–1944), українського поета
- 24 березня* – 110 років від дня народження **Клавдії Іванівни Шульженко** (1906–1984), російської естрадної співачки, уродженки Харкова
- 110 років від дня народження **Георгія Павловича Чернишенка** (1906–1990), українського живописця
- 65 років від дня народження **Олександра Миколайовича Іллічова** (1951), українського скульптора, директора Харківської фабрики скульптурно-декоративних виробів при НСХУ (з 1992)
- 25 березня* – 85 років від дня народження **Вадима Сергійовича Васильєва** (1931), українського архітектора, автора проекту кіноконцертної зали «Україна» в Харкові (1963)
- 26 березня* – 110 років від дня народження **Казимири Іванівни Полякової** (1906–1980), прозаїка
- 65 років від дня народження **Степана Євстахійовича Сапеляка** (1951 (за паспортними даними 1952)–2012), українського поета, прозаїка, громадського діяча
- 27 березня* – 135 років від дня народження **Аркадія Тимофійовича Аверченка** (1881–1925), російського письменника-сатирика, драматурга, театрального критика. Працював у Харкові (1900–1907)
- 28 березня* – 125 років від дня народження **Олекси Андрійовича Слісаренка** (1891–1937), українського поета, прозаїка
- 29 березня* – 195 років від дня народження **Сергія Івановича Зарудного** (1821–1887), українського і російського правознавця, державного діяча, уродженця Куп'янського району
- 95 років від дня народження **Олексія Степановича Данилова** (1921–2005), військовика, Героя Радянського Союзу (1943)
- 80 років від дня народження **Геннадія Степановича Башури** (1936), українського фармацевта
- 1 квітня* – 145 років від дня народження **Миколи Овксентійовича Валяшка** (1871–1955), українського фармацевта, одного з фундаторів фармацевтичної освіти в Україні
- 60 років від дня народження **Бориса Вікторовича Гриньова** (1956), українського фізика, колекціонера та мецената
- 3 квітня* – 105 років від дня народження **Трохима Ананійовича Суліми** (1911–1996), українського краєзнавця
- 5 квітня* – 70 років від дня народження **Сергія Олександровича Короткова** (1946–2010), музичного критика, журналіста, президента першого в Харкові рок-

клубу

- 7 квітня* – 75 років від дня народження **Володимира Миколайовича Маляра** (1941), українського артиста, актора Харківського українського драматичного театру ім. Т.Шевченка (з 1962)
- 12 квітня* – 95 років від дня народження **Фені Самійлівни Коган** (1921–1989), українського живописця
- 75 років від дня народження **Вадима Івановича Ремяки** (1941), українського лікаря-психіатра
- 13 квітня* – 125 років від дня народження **Якова Яковича Полфьорова** (1891–1966), українського і радянського музикознавця, диригента, ректора Харківського музично-драматичного інституту (1924–1925)
- 16 квітня* – 175 років від дня народження **Христини Данилівни Алчевської** (1841–1920), українського педагога-просвітителя
- 18 квітня* – 95 років від дня народження **Никодима** (Руснака Миколи Степановича) (1921–2011), церковного діяча, митрополита Харківського і Богодухівського (1989–2011), почесного громадянина Харкова (1999) та Харківської області (2006)
- 19 квітня* – 195 років від дня народження **Олександра Вікентійовича Черная** (1821–1898), українського зоолога
- 21 квітня* – 200 років від дня народження **Олександра Петровича Рославського-Петровського** (1816–1872), історика, статиста, ректора Харківського університету (1858–1862)
- 24 квітня* – 145 років від дня народження **Любові Борисівни Хавкіної** (1871–1949), радянського бібліотекознавця, бібліографознавця
- 135 років від дня народження **Леонори Абрамівни Блох** (1881–1943), української художниці, скульптора, педагога
- 28 квітня* – 140 років від дня народження **Георгія Федоровича Проскури** (1876–1958), українського вченого у галузі гідромеханіки, гідромашинобудування та авіації
- 75 років від дня народження **Миколи Івановича Гуртового** (1941), українського актора, педагога, уродженця с. Пащенківка Коломацького району
- 30 квітня* – 115 років від дня народження **Семена Кузнеця** (Саймона Сміта) (1901–1985), американського економіста, лауреата Нобелівської премії (1971)
- 1 травня* – 120 років від дня народження **Георгія Антоновича Цапка** (1896–1971), українського художника театру, графіка
- 70 років від дня народження **Георгія Валентиновича Селіхова** (1946–2007), українського діяча культури, директора і художнього керівника Харківського академічного театру опери та балету ім. М.Лисенка (1995–2007)
- 2 травня* – 100 років від дня народження **Олексія Олексійовича Тица** (1916–1988), українського архітектора
- 5 травня* – 95 років від дня народження **Анатолія Григоровича Горбенка** (1921–1995), українського театрознавця

- 6 травня* – 95 років від дня народження **Георгія Івановича Мегмедова** (1921–2001), українського живописця
- 7 травня* – 80 років від дня народження **Володимира Анатолійовича Лукашова** (1936), українського режисера, музичного педагога
- 8 травня* – 80 років від дня народження **В'ячеслава В'ячеславовича Пивоварова** (1936), організатора виробництва у галузі машинобудування, директора Харківського заводу ім. В.Малишева (1984-1990), почесного громадянина Харкова (2011)
- 9 травня* – 70 років від дня народження **Миколи Петровича Коваля** (1946), українського співака, педагога, соліста Харківського театру опери та балету ім. М.Лисенка (з 1975)
- 10 травня* – 95 років від дня народження **Юрія Павловича Жбакова** (1921–1999), російського артиста, актора Харківського російського драматичного театру ім. О.Пушкіна (1950–1990-ті)
- 16 травня* – 95 років від дня народження **Миколи Олександровича Дашкієва** (1921–1976), українського радянського письменника, критика
- 80 років від дня народження **Володимира Максевича Золотухіна** (1936–2010), українського композитора, педагога, музично-громадського діяча, голови правління Харківської організації НСКУ (1994–1999)
- 19 травня* – 205 років від дня народження **Миколи Хрисанфовича Рибаківа** (1811–1876), українського і російського актора. Працював у Харкові (1833–1849)
- 21 травня* – 75 років від дня народження **Анатолія Семеновича Левченка** (1941–1988), українського льотчика-космонавта, Героя Радянського Союзу (1987), уродженця смт Краснокутськ
- 22 травня* – 140 років від дня народження **Юхима Михайловича Гофунга** (1876–1944), українського стоматолога, педагога, одного із засновників української стоматологічної школи
- 115 років від дня народження **Семена Миколайовича Тартаковського** (1901–1965), українського композитора, скрипаля
- 23 травня* – 85 років від дня народження **Петра Васильовича Балабуєва** (1931–2007), українського авіаконструктора, Героя Соціалістичної Праці (1975), Героя України (1999)
- 24 травня* – 120 років від дня народження **Олександра Івановича Стеблянка** (1896–1977), українського композитора, фольклориста, педагога
- 105 років від дня народження **Юрія Володимировича Корецького** (1911–1941), українського поета
- 35 років від дня народження **Віктора Геннадійовича Рубана** (1981), українського спортсмена, олімпійського чемпіона зі стрільби з лука (2008)
- 25 травня* – 255 років від дня народження **Федора Васильовича Пільгера** (1761–1828), українського ветеринара, педагога, першого професора ветеринарної медицини на Слобожанщині
- 26 травня* – 120 років від дня народження **Олександра Прокоповича Брижахи** (1896–1938), українського хорового диригента, музично-громадського діяча
- 28 травня* – 70 років від дня народження **Валерія Івановича Ковальова** (1946),

українського письменника, гумориста

- 29 травня* – 130 років від дня народження **Михайла Миколайовича Соловйова** (1886–1980), українського епідеміолога, засновника Харківської наукової школи епідеміології у Харківському медичному інституті
- 115 років від дня народження **Кирила Дмитровича Синельникова** (1901–1966), українського і російського фізика, керівника лабораторії ядерної фізики (1930–1944) та директора (1944–1965) Фізико-технічного інституту АН УРСР у Харкові
- 2 червня* – 140 років від дня народження **Костянтина Андрійовича Треньова** (1876–1945), російського письменника, драматурга, уродженця с. Бакшіївка Вовчанського району
- 5 червня* – 80 років від дня народження **Василя Романовича Воргуля** (1936), українського поета
- 7 червня* – 205 років від дня народження **Карпа Трохимовича Соленика** (1811–1851), українського і російського актора, одного з засновників українського реалістичного театру першої половини XIX ст.
- 110 років від дня народження **Івана Олексійовича Плиса** (1906–1982), українського художника, краєзнавця, засновника Барвінківського художнього і краєзнавчого музею
- 8 червня* – 70 років від дня народження **Віля Савбановича Бакірова** (1946), українського соціолога, педагога, ректора ХНУ ім. В.Каразіна (з 1998), почесного громадянина Харкова (2009)
- 10 червня* – 80 років від дня народження **Івана Федоровича Прокопенка** (1936), українського економіста, педагога, ректора Харківського державного педагогічного університету ім. Г.Сковороди (з 1980), почесного громадянина Харкова (2009)
- 11 червня* – 90 років від дня народження **Валерія Ківовича Айзенштадта** (1926–1999), українського театрального критика, історика театру, педагога
- 12 червня* – 85 років від дня народження **Євгенії Семенівни Мірошниченко** (1931–2009), української співачки, Герою України (2006), почесного громадянина Харкова (2001)
- 13 червня* – 65 років від дня народження **Сергія Євгеновича Єгорова** (1951), художника монументально-декоративного мистецтва
- 20 червня* – 90 років від дня народження **Івана Євгеновича Тарапова** (1926–2002), вченого-математика, ректора Харківського державного університету ім. М.Горького (1975–1993)
- 21 червня* – 110 років від дня народження **Михайла Федоровича Покотила** (1906–1971), українського артиста, режисера, актора Харківського українського драматичного театру ім. Т.Шевченка (1933–1961)
- 65 років від дня народження **Ігоря Миколайовича Погорелова** (1951), українського художника
- 22 червня* – 125 років від дня народження **Петра Андрійовича Лісового** (Свашенка) (1891–1943), українського письменника і журналіста
- 90 років від дня народження **Валентина Васильовича Бібліка** (1926–2009), українського вченого в галузі тракторобудування, директора ХТЗ

- (1969-1996), Героя Соціалістичної Праці (1981), почесного громадянина Харкова (1999)
- 26 червня* – 80 років від дня народження **Івана Федоровича Калантая** (1936), українського державного службовця, Героя Соціалістичної Праці (1971), почесного громадянина Харківської області (2010)
- 2 липня* – 75 років від дня народження **Віктора Олексійовича Кириченка** (1941), українського поета, прозаїка, композитора, почесного громадянина Мерефи
- 3 липня* – 110 років від дня народження **Василя Івановича Атрошенка** (1906–1991), українського хіміка-технолога, Героя Соціалістичної Праці (1971)
- 80 років від дня народження **Володимира Семеновича Калашника** (1936), українського поета, літературознавця, мовознавця
- 4 липня* – 140 років від дня народження **Олександра Марковича Гінзбурга** (1876–1949), українського інженера, архітектора
- 125 років від дня народження **Петра Панча** (Панченка Петра Йосиповича) (1891–1978), українського прозаїка
- 5 липня* – 75 років від дня народження **Юрія Володимировича Соболева** (1941), українського вченого, ректора Української державної академії залізничного транспорту (з 1980)
- 7 липня* – 90 років від дня народження **Олега Олександровича Лаврентьєва** (1926–2011), українського та російського фізика-ядерника
- 11 липня* – 160 років від дня народження **Петра Олексійовича Левченка** (1856–1917), українського живописця-пейзажиста і рисувальника
- 12 липня* – 100 років від дня народження **Івана Миколайовича Заболотного** (1916–1942), військовика, Героя Радянського Союзу (1942, посмертно), уродженця с. Шипувате Великобурлуцького району
- 95 років від дня народження **Павла Андрійовича Масленнікова** (1921), українського радянського педагога, Героя Соціалістичної Праці (1978), почесного громадянина Харкова (2012)
- 65 років від дня народження **Петра Болеславовича Рачинського** (1951), українського артиста, актора Харківського українського драматичного театру ім. Т.Шевченка (з 1971)
- 15 липня* – 100 років від дня смерті **Іллі Ілліча Мечникова** (1845–1916), російського і українського біолога, фізіолога, імунолога, одного з засновників еволюційної ембріології, лауреата Нобелівської премії (1908)
- 16 липня* – 120 років від дня народження **Андрія Івановича Кіпріанова** (1896–1972), українського хіміка
- 17 липня* – 125 років від дня народження **Абрама Олександровича Слуцкіна** (1891–1950), українського радіофізика, одного із засновників школи радіофізиків України
- 20 липня* – 115 років від дня народження **Валентина Тихоновича Борисова** (1901–1988), українського композитора, педагога, музично-громадського діяча, ректора Харківської державної консерваторії (1944–1949)
- 105 років від дня народження **Василя Степановича Кучера** (1911–1967), українського прозаїка

- 75 років від дня народження **Миколи Івановича Козака** (1941), українського поета, публіциста, критика
- 70 років від дня народження **Георгія Миколайовича Кірпи** (1946–2004), українського фахівця у галузі залізничного транспорту, державного діяча, Героя України (2002), почесного громадянина Харкова (2004)
- 22 липня – 125 років від дня народження **Сергія Володимировича Пилипенка** (1891–1934), українського прозаїка, громадського діяча
- 24 липня – 90 років від дня народження **Карла Альфредовича Таньпетера** (1926–2008), українського живописця, педагога
- 25 липня – 85 років від дня народження **Фелікса Михайловича Соболева** (1931–1984), українського кінорежисера, уродженця Харкова
- 27
(26¹)липня – 140 років від дня народження **Володимира Петровича Воробйова** (1876–1937), українського анатома, педагога, одного із організаторів і наукових керівників Українського інституту експериментальної медицини (Харків), засновника української наукової школи анатомів. Брав участь у бальзамуванні тіла В.Леніна
- 1 серпня – 100 років від дня народження **Іллі Юхимовича Васильченка** (1916–1992), українського живописця, графіка
- 2 серпня – 170 років від дня народження **Матвія Сидоровича Кузнцова** (1846–1911), промисловця, мецената, засновника фаянсового підприємства в с. Буди Харківського району
- 3 серпня – 65 років від дня народження **Іллі Марковича Гельфгата** (1951), українського педагога, почесного громадянина Харкова (2009)
- 4 серпня – 100 років від дня народження **Бориса Марковича Красовицького** (1916–2008), українського хіміка
- 6 серпня – 115 років від дня народження **Григорія Єгоровича Штонди** (1901–1960), учасника Великої Вітчизняної війни, Героя Радянського Союзу (1943), почесного громадянина Шевченківського району
- 110 років від дня народження **Бориса Георгійовича Лазарєва** (1906–2001), українського фізика, педагога
- 7 серпня – 75 років від дня народження **Василя Володимировича Шейка** (1941), українського поета
- 8 серпня – 85 років від дня народження **Миколи Петровича Лукіна** (1931), українського фахівця з мостобудування
- 65 років від дня народження **Володимира Миколайовича Борисенка** (1951), українського артиста, актора Харківського українського драматичного театру ім. Т.Шевченка (з 1974)
- 9 серпня – 65 років від дня народження **Олександра Назаровича Ярмиша** (1951), українського правознавця, педагога, колишнього ректора Національного університету внутрішніх справ
- 10 серпня – 85 років від дня народження **Юрія Яковича Барабаша** (1931), українського та російського літературознавця, критика, уродженця Харкова
- 12 серпня – 105 років від дня народження **Андрія Олександровича Білецького** (1911–1995), українського мовознавця, філолога

- 15 серпня* – 155 років від дня народження **Володимира Олександровича Беклемішева** (1861–1920), скульптора, педагога, автора першого погруддя Кобзаря, створеного для садиби Алчевських у Харкові (1898)
- 150 років від дня народження **Олександра Васильовича Дедюліна** (1866–1924), українського мікробіолога, епізоотолога
- 90 років від дня народження **Германа Олексійовича Барановського** (1926–2007), українського вченого у галузі ракетно-космічної техніки, засновника Харківського НДІ радіотехнічних вимірів
- 80 років від дня народження **Миколи Дмитровича Пархоменка** (1936), українського журналіста, фотографа, почесного громадянина Люботина (2012)
- 18 серпня* – 85 років від дня народження **Олега Георгійовича Гончаренка** (1931–1986), українського ковзаняра, чемпіона світу (1953, 1956, 1959), уродженця Харкова
- 19 серпня* – 105 років від дня народження **Антоня Дмитровича Маторина** (1911–1992), українського архітектора
- 75 років від дня народження **Дмитра Івановича Мазоренка** (1941), українського вченого у галузі механізації сільського господарства, ректора Харківського державного технічного університету сільського господарства ім. П.Василенка (1996–2012)
- 20 серпня* – 100 років від дня народження **Дмитра Борисовича Алфімова** (1916–1961), військовика, Героя Радянського Союзу (1943)
- 22 серпня* – 55 років від дня народження **Сергія Івановича Чернова** (1961), українського політично-громадського діяча, голови Харківської облради (з 2008), почесного громадянина Харкова (2014)
- 29 серпня* – 100 років від дня народження **Олександра Гордійовича Зубарєва** (1916–1942), військовика, секретаря Харківського підпільного обкому комсомолу під час Великої Вітчизняної війни (1941–1942), Героя Радянського Союзу (1965, посмертно)
- 30 серпня* – 80 років від дня народження **Владлена Михайловича Карасика** (1936–2004), українського аграрія, фахівця цукрової промисловості
- 31 серпня* – 95 років від дня народження **Наума Олександровича Димарського** (1921–2007), спортивного журналіста, теле- і радіокоментатора, уродженця Харкова
- 85 років від дня народження **Галини Миколаївни Каширіної** (1931), українського бібліографа-краєзнавця. Працювала у ХДНБ ім. В.Короленка (1959–1986)
- 2 вересня* – 70 років від дня народження **Михайла Івановича Попова** (1946), українського живописця, аквареліста
- 3 вересня* – 155 років від дня народження **Михайла Андрійовича Беркоса** (1861–1919), українського живописця-пейзажиста, педагога
- 145 років від дня народження **В'ячеслава Костянтиновича Залеського** (1871–1936), українського фізіолога, біохіміка рослин
- 7 вересня* – 120 років від дня народження **Рафаїла Давидовича Синельникова** (1896–1981), українського анатома, автора відомого «Атласа анатомії»

- чоловіка», ініціатора заснування Харківського товариства анатомів, гістологів і ембріологів (1952)
- 8 вересня* – 165 років від дня народження **Максима Максимовича Ковалевського** (1851–1916), історика, етнографа, юриста, громадського та політичного діяча, уродженця Харкова
- 11 вересня* – 80 років від дня народження **Івана Єгоровича Мірошніченка** (1936–2006), українського поета
- 75 років від дня народження **Олега Вікторовича Жихарєва** (1941), українського прозаїка
- 15 вересня* – 65 років від дня народження **Сергія Михайловича Куделка** (1951), історика, музеєзнавця, краєзнавця
- 16 вересня* – 55 років від дня народження **Олександра Миколайовича Рідного** (1961), українського скульптора, почесного громадянина Харкова (2014)
- 17 вересня* – 115 років від дня народження **Фреда (Федора) Дмитровича Яшинова** (1901–1987), діяча циркового мистецтва, директора Харківського цирку (1931–1982)
- 18 вересня* – 70 років від дня народження **Тетяни Борисівни Веркіної** (1946), української піаністки, музикознавця, педагога, ректора Харківського державного університету мистецтв ім. Котляревського (з 2003), почесного громадянина Харкова (2012)
- 19 вересня* – 140 років від дня народження **Олександра Йоахимовича Горовиця** (1876–1927), українського піаніста, музичного критика, педагога
- 21 вересня* – 105 років від дня народження **Марка Наумовича Бернеса** (1911–1969), актора, естрадного співака. У Харкові закінчив театральні курси, дебютував у музичному театрі «Муссурі» (1928)
- 50 років від дня народження **Ріната Леонідовича Ахметова** (1966), українського підприємця, благодійника, почесного громадянина Харківської області (2008)
- 23 вересня* – 105 років від дня народження **Івана Кириловича Мандрики** (1911–1994), українського художника-графіка, плакатиста
- 24 вересня* – 215 років від дня народження **Михайла Васильовича Остроградського** (1801–1862), російського і українського математика. Навчався у Харківському університеті (1817–1820)
- 120 років від дня народження **Івана Наумовича Дубового** (1896–1938), радянського військового діяча, командуючого військами Харківського військового округу (1935–1937)
- 29 вересня* – 115 років від дня народження **Льва Васильовича Шубникова** (1901–1937), українського фізика, одного із засновників фізики низьких температур в Україні
- 1 жовтня* – 110 років від дня народження **Михайла Федоровича Семка** (1906–1979), українського радянського вченого у галузі обробки металів, педагога, ректора Харківського політехнічного інституту (1950–1979), Героя Соціалістичної Праці (1976)
- 70 років від дня народження **Юрія Михайловича Данильчишина** (1946), українського співака, педагога

- 2 жовтня* – 145 років від дня народження **Михайла Федоровича Іванова** (1871–1935), українського вченого-тваринника, педагога, засновника експериментальної зоотехнічної станції в заповіднику Асканія-Нова
- 110 років від дня народження **Івана Багряного** (справж. Лозов'ягін Іван Павлович) (1906–1963), українського поета, прозаїка, драматурга
- 60 років від дня народження **Володимира Миколайовича Лісового** (1956), українського уролога, педагога, ректора Харківського державного медичного університету (з 2005), почесного громадянина Харкова (2012)
- 3 жовтня* – 130 років від дня народження **Варвари Андріївни Каринської** (1886–1983), художника-костюмера, уродженки Харкова
- 105 років від дня народження **Анатолія Михайловича Дев'яніна** (1911–1986), українського графіка
- 5 жовтня* – 135 років від дня народження **Івана Митрофановича Северина** (1881–1964), українського художника-пейзажиста, педагога
- 110 років від дня народження **Юрія Вухналя** (справж. Ковтун Іван Дмитрович) (1906–1937), українського письменника-сатирика і гумориста
- 65 років від дня народження **Василя Леонтійовича Ганоцького** (1951), українського живописця, педагога
- 8 жовтня* – 115 років від дня народження **Сергія Фотійовича Бесєдіна** (1901–1996), українського живописця і графіка, педагога
- 115 років від дня народження **Саула Марковича Фертика** (1901–1987), українського вченого у галузі електрофізики
- 10 жовтня* – 155 років від дня народження **Фрїттьофа Нансена** (1861–1930), норвезького мандрівника, океанографа, громадського діяча. Відвідав Харків з метою допомоги українському народу (1923)
- 11 жовтня* – 80 років від дня народження **Олександра Івановича Юдіна** (1936–2012), українського інженера-будівельника, педагога, почесного громадянина Харкова (2010)
- 12 жовтня* – 105 років від дня народження **Івана Федоровича Скотаря** (1911–1996), валківського краєзнавця
- 14 жовтня* – 130 років від дня народження **Григорія Опанасовича Драненка** (1886–1944), українського композитора, педагога
- 110 років від дня народження **Петра Сергійовича Білинника** (1906–1998), українського оперного співака (ліричний тенор), соліста Харківського театру опери та балету ім. М.Лисенка (1940–1942)
- 75 років від дня народження **Олександра Михайловича Кривулі** (1941–2012), українського філософа, педагога, ініціатора та організатора проведення Харківських міжнародних Сквородинівських читань (з 1992)
- 60 років від дня народження **Тамари Вікторівни Поліщук** (1956), української журналістки, краєзнавця, громадсько-культурної діячки, директора Валківського краєзнавчого музею (з 1992)
- 15 жовтня* – 70 років від дня народження **Віктора Степановича Бойка** (1946), українського поета, прозаїка, перекладача
- 60 років від дня народження **Ірини Олександрівни Євси** (1956), поетеси,

перекладача

- 16 жовтня* – 65 років від дня народження **Валерія Петровича Дяченка** (1951), літературного критика, громадського діяча
- 55 років від дня народження **Юрія Володимировича Янка** (1961), українського диригента, директора Харківської обласної філармонії (з 2004)
- 17 жовтня* – 95 років від дня народження **Марії Кіндратівни Гороховської** (1921–2001), радянської гімнастки, абсолютної олімпійської чемпіонки зі спортивної гімнастики (1952)
- 18 жовтня* – 120 років від дня народження **Адольфа Йосиповича Страхова** (справж. Браславський) (1896–1979), українського скульптора і графіка
- 95 років від дня народження **Володимира Яковича П'янова** (1921–2006), українського критика, перекладача
- 20 жовтня* – 120 років від дня народження **Сергія Петровича Чмельова** (1896–1941), українського письменника-гумориста
- 21 жовтня* – 95 років від дня народження **Сергія Михайловича Мушника** (1921–1994), українського поета, прозаїка
- 90 років від дня народження **Володимира Логвиновича Рвачова** (1926–2005), українського фізика, математика
- 23 жовтня* – 150 років від дня народження **Леоніда Леонідовича Лісовського** (1866–1934), українського композитора, музикознавця, педагога
- 24 жовтня* – 70 років від дня народження **Петра Прокоповича Тодорова** (1946), машинобудівника, громадського діяча, голови правління ПАТ «Харківський тракторний завод ім. С.Орджонікідзе»
- 25 жовтня* – 180 років від дня народження **Миколи Єфремовича Скворцова** (1836–1902), історика філософії, письменника, перекладача
- 145 років від дня народження **Володимира Михайловича Гордона** (1871–1926), українського правознавця, одного із засновників Харківської наукової школи правознавців
- 115 років від дня народження **Івана Івановича Лукашова** (1901–1970), українського радянського епізоотолога
- 100 років від дня народження **Павла Павловича Антонова-Дружиніна** (1916–1985), російського артиста, актора Харківського російського драматичного театру ім. О.Пушкіна (1952–1977)
- 70 років від дня народження **Михайла Дмитровича Пилипчука** (1946), українського державного і громадського діяча, голови Харківської міської ради (1998–2002), почесного громадянина Харкова (2007)
- 26 жовтня* – 75 років від дня народження **Агнеси Володимирівни Дзвонарчук** (справж. Свиначук) (1941), української актриси, акторки Харківського українського академічного драматичного театру ім. Т.Шевченка (з 1962)
- 27 жовтня* – 45 років від дня народження **Павла Яковича Фукса** (1971), українського підприємця, мецената, почесного громадянина Харкова (2014)
- 28 жовтня* – 80 років від дня народження **Юрія Олександровича Станішевського** (1936–2009), українського театрознавця
- 31 жовтня* – 150 років з дня смерті **Любові Іванівни Млотковської** (1804–1866),

- української і російської актриси. Виступала в Харкові разом з М.Щепкіним, К.Солеником, П.Мочаловим (1836–1855)
- 105 років від дня народження **Олександра Ілліча Ахієзера** (1911–2000), українського фізика, одного з засновників Харківської школи фізиків-теоретиків
- 1 листопада* – 165 років від дня народження **Івана Івановича Манжури** (1851–1893), українського поета, фольклориста, етнографа
- 110 років від дня народження **Дмитра Павловича Овчаренка** (1906–1976), українського художника театру, педагога
- 4 листопада* – 105 років від дня народження **Бориса Івановича Котлярова** (1911–1989), українського радянського прозаїка, поета, публіциста
- 5 листопада* – 60 років від дня народження **Леоніда Володимировича Ушкалова** (1956), українського філолога, літературознавця
- 7 листопада* – 95 років від дня народження **Євгена Олексійовича Гуданова** (1921–1944), військовика, Героя Радянського Союзу (1944, посмертно)
- 8 листопада* – 125 років від дня народження **Олеся Досвітнього** (справж. Скрипаль Олександр Федорович) (1891–1934), українського прозаїка, публіциста, уродженця Вовчанська
- 105 років від дня народження **Михайла Кириловича Чорного** (1911–1985), українського кінооператора, уродженця Богодухова
- 10 листопада* – 75 років від дня народження **Віталія Васильовича Апалькова** (1941), українського графіка, плакатиста
- 70 років від дня народження **Володимира Олексійовича Глєбова** (1946), українського поета, публіциста
- 14 листопада* – 105 років від дня народження **Пилипа Мусійовича Бондаря** (1911–1997), українського скульптора
- 15 листопада* – 80 років від дня народження **Михайла Лукича Гомона** (1936), українського літературознавця
- 16 листопада* – 155 років від дня народження **В'ячеслава Івановича Сука** (1861–1933), російського диригента. Очоловав приватні оперні антрепризи в Харкові (1897–1904), де вперше в Україні поставив опери «Садко» (1898), «Царева наречена» (1900) М.Римського-Корсакова
- 19 листопада* – 85 років від дня народження **Володимира Михайловича Ажажи** (1931–2009), українського фізика
- 20 листопада* – 120 років від дня народження **Михайла Івановича Вериківського** (1896–1962), українського композитора, диригента, музично-громадського діяча, диригента Харківського оперного театру ім. М.Лисенка (1928–1935)
- 80 років від дня народження **Володимира Мойсейовича Кошкіна** (1936–2011), українського вченого фізика-хіміка
- 23 листопада* – 110 років від дня народження **Ісидора Ілліча Вимера** (1906–1983), українського композитора, диригента, педагога
- 24 листопада* – 85 років від дня народження **Ігоря Павловича Ястребова** (1931), українського скульптора
- 55 років від дня народження **Олега Анатолійовича Лазаренка** (1961),

українського живописця

- 29 листопада* – 110 років від дня народження **Сергія Олександровича Воробйова** (1906–1992), українського радянського вченого, педагога, першого директора Українського заочного політехнічного інституту (1958–1963)
- 2 грудня* – 115 років від дня народження **Олексія Борисовича Глаголіна** (1901–1987), українського актора, режисера, педагога
- 110 років від дня народження **Ярослава Васильовича Гримайла** (1906–1984), українського прозаїка, поета, публіциста
- 4 грудня* – 80 років від дня народження **Сергія Сергійовича Піліграма** (1936), фахівця у галузі будівництва та комунального господарства, громадського діяча, почесного громадянина Харківської області (2010)
- 5 грудня* – 85 років від дня народження **Григора Михайловича Тютюнника** (1931–1980), українського письменника, перекладача, випускника філологічного факультету Харківського університету (1961)
- 6 грудня* – 145 років від дня народження **Миколи Кіндратовича Вороного** (1871–1938), українського поета, перекладача, актора, театрознавця
- 100 років від дня народження **Миколи Арсенійовича Масленнікова** (1916–1986), українського педагога, ректора Харківського авіаційного інституту (1962–1976)
- 80 років від дня народження **Кіма Хомича Балабухи** (1936), українського поета, літературознавця, критика, краєзнавця
- 7 грудня* – 115 років від дня народження **Ольги Петрівни Джигурди** (1901–1986), української письменниці
- 110 років від дня народження **Катерини Гнатівни Твердохліб** (1906–2007), цукровода, Героя Соціалістичної Праці (1965), почесного громадянина Харківської області (2007)
- 80 років від дня народження **Олександра Степановича Масельського** (1936–1996), українського державного і громадського діяча, почесного громадянина Харківської області (2006, посмертно), Героя України (2006, посмертно)
- 11 грудня* – 125 років від дня смерті **Олександра Опанасовича Потебні** (1835–1891), українського філолога, мовознавця, фольклориста, етнографа, громадського діяча
- 12 грудня* – 125 років від дня смерті **Івана Герасимовича Харитоненка** (1820–1891), українського промисловця, мецената
- 70 років від дня народження **Володимира Станіславовича Кривцова** (1946), українського вченого у галузі авіації і космонавтики, ректора Національного аерокосмічного університету ім. М.Жуковського «ХАІ» (з 1998), почесного громадянина Харкова (2011)
- 15 грудня* – 135 років від дня народження **Леоніда Петровича Крамаренка** (1881–1960), українського вченого у галузі сільськогосподарського машинобудування
- 16 грудня* – 110 років від дня народження **Анатолія Петровича Єременка** (1906–1970), фахівця у галузі аеродинаміки, державного діяча, директора Харківського авіаційного інституту (1941–1946)

- 18 грудня* – 95 років від дня народження **Тетяни Григорівни Шерстюк** (1921–2003), українського бібліографа, краєзнавця
- 24 грудня* – 150 років від дня народження **Миколи Федотовича Мельникова-Разведенкова** (1866–1937), українського вченого-патологоанатома
- 25 грудня* – 90 років від дня народження **Володимира Тарасовича Толоки** (1926–2012), українського фізика
- 27 грудня* – 140 років від дня народження **Івана Олексійовича Алчевського** (1876–1917), українського співака, музично-громадського діяча
- 28 грудня* – 105 років від дня народження **Зельмана Менделевича Каца** (1911–2008), українського поета
- 90 років від дня народження **Михайла Григоровича Швалба** (1926–1995), українського бібліографа. Працював у Центральній науковій бібліотеці Харківського національного університету (1949–1995)
- 30 грудня* – 85 років від дня народження **Василя Михайловича Омельченка** (1931), українського прозаїка, журналіста

Цього року виповнюється

- 1741* – 275 років від дня народження **Олександра Олександровича Паліцина** (1741–1816), російського і українського просвітителя, письменника, перекладача. Паліцин зробив перший в Україні переклад пам'ятки під назвою «Игорь, героическая песнь с древней славянской песни, писанной в XII веке. Переложил стихами А. Палицын» (1807 р.). У 1810 р. обрано Почесним членом президії Харківського університету «как ревнитель просвещения местного края»
- 1791* – 225 років від дня народження **Розумника Тимофійовича Гонорського** (1791–1816), українського і російського письменника, поета. Життя просвітителя тісно пов'язано з Харківським університетом, де він вчився і викладав німецьку мову, географію, історію середніх віків
- 1801* – 215 років від дня народження **Петра Олександровича Бутковського** (1801–1844), вченого-психіатра, засновника наукової психіатрії в Україні
- 1811* – 205 років від дня народження **Олександра Івановича Палюмбецького** (1811–1897), юриста, педагога, ректора Харківського університету (1850–1852, 1872–1873)
- 1836* – 180 років від дня народження **Бориса Семеновича Покровського** (1836–1903), українського архітектора
- 180 років від дня народження **Сергія Іліодоровича Загоскіна** (1836–1904), російського архітектора, працював на посаді міського архітектора у Харкові (1883–1890)
- 1841* – 175 років від дня народження **Івана Миколайовича Оболенського** (1841–1920), вченого-лікаря, одного із засновників товариства швидкої допомоги в Харкові
- 1851* – 165 років від дня народження **Іліодора Іліодоровича Загоскіна** (1851–1919), російського інженера і архітектора

- 1866** – 150 років від дня народження **Григорія Олексійовича Алчевського** (1866–1920), співака, композитора, педагога
- 1871** – 145 років від дня народження **Бориса Михайловича Корнєєнка** (1871–1916), українського архітектора, харківського міського архітектора (1899–1912)
- 145 років від дня народження **Петра Антоновича Заковорота** (1871–1951), українського фехтувальника, одного із засновників радянської школи фехтування, уродженця с. Куп'єваха Богодухівського району
- 1876** – 140 років від дня народження **Олексія Михайловича Олексієнка** (1876–1942), одного з перших українських кінорежисерів, актора Харківської трупи Д.Гайдамаки
- 1881** – 135 років від дня народження **Віктора Абрамовича Естровича** (1881–1941), українського архітектора

**МАТЕРІАЛИ НА ДОПОМОГУ ВІДЗНАЧЕННЯ
ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ НА 2016 РІК**

26 лютого

**80 років від дня народження
Роберта Степановича
Третьякова**

*Я прагну в світ,
Я прагну в океани.
Я хочу кожним мускулом відчув
Напруження земних меридіанів,
Що їх розкуті континенти рвуть...
Р.Третьяков*

Третьяков Роберт Степанович, український поет, журналіст. Народився 26 лютого 1936 р. у Пермі в сім'ї військовослужбовця, яка раз у раз змінювала місце проживання. У червні 1941 р. родину, яка проживала у районі Бреста, було евакуйовано. Для Роберта враження воєнного дитинства стали основою свідомості й світогляду, врзалися назавжди в пам'ять, склали сутність особистості.

У 1944 р. Роберт разом з сім'єю повернувся до України. Р.Третьяков закінчив Смілянську середню школу. У 1953 р. став студентом факультету журналістики Київського державного університету ім. Т.Шевченка. З 1955 р. виступав у пресі як поет і журналіст. Після закінчення навчання у 1958 р. отримав призначення в Харків у газету «Ленінська зміна».

У 1961 р. вийшла перша книжка віршів «Зоряність». Поет громадянського пафосу, Р.Третьяков схильний до художньо-публіцистичних роздумів, непримиренний у ставленні до негативних явищ. Герой його творів – молодий сучасник, будівник нового життя – утверджує «право зватися Людиною з великої літери, рівняти себе на борців старшого покоління» (І.Муратов).

Поезія Роберта Третьякова сповнена пафосу утвердження правди й добра як найвищих моральних цінностей, поваги до людини. Характером своєї творчості Р.Третьяков належав до шестидесятників.

У 1962 р. за книжку «Зоряність» Роберт Степанович був прийнятий у Спілку письменників України.

Любовна лірика поета відображає розмаїття почуттів і станів, це лірика щастя і лірика страждання. Він був великим майстром у відображенні кохання, аналог якому навряд чи можна віднайти в українській поезії 1960–1980 рр.

Я хочу вам сказати про любов –
Любов, яку римують з словом «кров»,
Не знаючи, що ця банальна рима,
Як смерть і як життя, неповторима...

З молодіжної «Ленінської зміни» Р.Третьяков перейшов працювати до газети «Вечірній Харків». Його наступні книжки «Палітра» та «Портрети» закріпили за ним славу талановитого, глибокого поета. Роберта Степановича запросили на роботу до журналу «Прапор» очолити відділ поезії. Попри свій журналістський фах, професійною журналістикою Р.Третьяков не займався. У 1986 р., покинувши журнал, пішов «на творчу роботу».

Автор збірок: «Зоряність» (1961), «Палітра» (1965), «Портрети» (1967), «Поезії» (1971), «Ніжні розстані» (1972), «Меридіани крізь серце» (1977), «Осіннє скресання» (1980), «Поезії» (1986), «Тобі» (1991).

За збірку «Меридіани крізь серце» Третяков удостоєний премії імені Павла Тичини «Чуття єдиної родини» (1977). Як вважали критики, ця збірка дещо пройнята меланхолійним, ностальгічним настроєм на відміну від збірок «Осіннє скресання», «Портрети» та ін., де переважають мотиви, нав'язані режимом, партією та статусом автора. «Меридіани крізь серце» носять суб'єктивніший характер; автор ховається за такими рядками, як:

...У кожному серці – різні грінвічі.
Але поклавшись на талан,
Так легко схибити, увічливши
Неголовний меридіан...

Помер Роберт Степанович Третяков 10 листопада 1996 р. у Харкові.

23 листопада 2000 р. в Харкові на будинку по вул. Скрипника, де у 1957–1996 рр. жив і працював Третяков, відкрито меморіальну дошку. Барельєф роботи скульптора Олексія Огородника відлито на кошти друзів поета.

Твори Р.С.Третякова:

Вибрана лірика / Р.Третяков. – Харків : Майдан, 1995. – 111 с.

За далеким туманним закатом : стихотворення / Р.С.Третяков. – Харьков : Слобожанщина, 2004. – 78 с.

Зоряність : поезії / Р.Третяков. – Харків : Кн. вид-во, 1961. – 50 с.

Меридіани крізь серце : вибране / Р.Третяков. – Київ : Дніпро, 1975. – 174 с. : іл.

Ніжні розстані : лірика / Р.Третяков. – Харків : Прапор, 1972.

Осіннє скресання : поезії / Р.Третяков. – Харків : Прапор, 1980. – 83 с.

Палітра / Р.Третяков. – Харків : Прапор, 1965. – 99 с.

Поезії / Р.Третяков. – Київ : Дніпро, 1986. – 203 с.

Портрети / Р.Третяков. – Харків : Прапор, 1967. – 97 с.

Тобі : поезії / Р.Третяков. – Харків : Прапор, 1991. – 110 с.

* * *

Балада про парус, вигаптуваний на твоїй хустині : з циклу «Лірика правди» : [вірші] / Р.Третяков // Ленінська зміна. – 1988. – 9 лют.

«Втечу в країну землетрусів...»; Настроєва балада; Светлана Йовенко; «За далеким туманним закатом...» : [вірші] / Р.Третяков // Веч. Харьков. – 1997. – 13 нояб.

Культ; Безбатченки; Корови; Урбанізація : [вірші] / Р.Третяков // Прапор. – 1989. – № 7. – С. 115-117.

«Не вилучайте з прізвиська мого...»; Тарас Шевченко; «Я просто радий бачити тебе...»; «Усе перебіжне зникає нехай...» : [вірші] / Р.Третяков // Веч. Харьков. – 2001. – 27 февр.

Чувихи : [оповідання] / Р.Третяков // Березіль. – 2011. – № 7-8. – С. 37-62.

Про Р.С.Третякова:

Вальшонок З. Слово, обжигающее пальцы / З.Вальшонок // Веч. Харьков. – 1998. – 16 июня.

Гетьманець М.Ф. Третяков Роберт Степанович / М.Ф.Гетьманець // Літературна Харківщина : довідник. – Харків, 1995. — С. 315.

Коробов Д. Не для поетов – трава забвенья / Д.Коробов // Событие. – 1997. – 22 февр.

Макогонов А. Тайна «Пушкинского вьезда» : Роберту Третякову 60 / А.Макогонов // Время. – 1996. – 27 февр.

Малис А. Наш «Робертино» / А.Малис // Слобода. – 1997. – 20 мая.

Мірошниченко А. Зустрічі з Робертом Третяковим: записки інженера-поета / А.Мірошниченко // Березіль. – 2011. – № 7-8. – С. 63-73.

Полонський Р. Непояснимий Роберт / Р.Полонський // Березіль. – 1998. – № 7-8. – С. 155-175.

Памяти поэта // Время. – 1996. – 12 нояб.

Романовский В. О любви с любовью / В.Романовский // Веч. Харьков. – 1995. – 21 сент.

Романовский В. Меридиан сквозь сердце / В.Романовский // Веч. Харьков. – 2001. – 27 февр.

Романовский В. Серебряный осокорь / В.Романовский // Веч. Харьков. – 1997. – 13 нояб.

Третяков Роберт [Електронний ресурс] // Клуб Поезії. – Режим доступу: <http://www.poetryclub.com.ua/metsr.php?id=49&type=biogr>

Третяков Роберт [Електронний ресурс] // Українська література. – Режим доступу: <http://ukr-lit.net/tretjakov.html>

Третяков Роберт Степанович // Письменники Радянської України : бібліогр. довідник. – Київ, 1981. – С. 272.

Третяков, Роберт Степанович [Електронний ресурс] // Википедия. – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Третяков,_Роберт_Степанович

Цвяшко Ю. Незакінчений експеримент: невідома проза Р.Третякова // Березіль. – 2011. – № 7-8. – С. 34-36.

«Я хочу вам сказати про любов», або що нам сказав Роберт Третяков (26.II.1936-10.XI.1996) // Михайлин І.П. Літературна Харківщина. Поезія : есеїстика, портрети, рецензії / І.П.Михайлин. – Харків, 2007. – С. 137-190.

7 квітня

**75 років від дня народження
Володимира Миколайовича
Маляра**

Я должен быть интересен зрителю сегодня, здесь, сейчас...
В.Маляр

Маляр Володимир Миколайович, український актор. Народився 7 квітня 1941 р. в Харкові. У школі він захоплювався пілотуванням спортивних літаків, легкою атлетикою і художньою самодіяльністю. Батьки майбутньої театральної зірки шкодували, що він не

захотів стати льотчиком і пожертвував спортивною кар'єрою, будучи чемпіоном України серед юніорів у метанні молота. Володимир прийняв рішення вступати до театрального інституту. Спонукала його до цього доброзичлива рецензія на виступ у виставі самодіяльного театру ДК «Харчовик».

Після закінчення в 1962 р. Харківського театрального інституту В.Маляра запросили у трупу академічного театру ім. Т.Шевченка. Він грав на одній сцені з видатними «березільцями» – Д.Антоновичем, Л.Сердюком, Ф.Радчуком, Л.Криницькою, Г.Кононенком. Протягом багатьох десятиліть ділив одну гримерку з Леонідом Тарабариним. Його творчими партнерами у виставах були Володимир Шестопалов, Валерій Івченко, Юрій Головін, Агнеса Дзвонарчук, Петро Рачинський та інші.

З середини 1970-х рр. з приходом режисера А.Літка настав зірковий час для актора. Володимир Миколайович зіграв головну роль у його спектаклі «Річард III». В.Маляр, «актор завидних даних», як писали про нього у всесоюзному журналі «Театр», зіграв шекспірівського Глостера, трактуючи роль по-своєму, що відрізняло його від інших виконавців цієї ролі (М.Ульянов у вахтанговців, Б.Ступка у Львівському драмтеатрі, О.Голобородько в Сімферопольському). Його горбатий Глостер викликав співчуття залу.

Яскравими у творчому доробку актора стали персонажі – Іван Сафонов у «Російських людях» Н.Сімонова, Меккі-Ніж у «Тригрошовій опері» Б.Брехта (про роль писали: «Маляр в ролі Меккі-Ножа буквально приголомшив всіх наповал феєричним каскадом своїх акторських можливостей, продемонструвавши тонкий психологізм у поєднанні з брехтовою відстороненістю, блискуче виконання зонгів і танцювально-пластичних дивертисментів, надавши тим самим без того розкішному спектаклю особливі обсяг і подійність»), Макмерфі в «Польоті над гніздом зозулі», Дон Корлеоне в «Хрещеному батькові». Величезна амплітуда творчих пошуків актора – не тільки високий пафос героїчної романтики, але й яскрава комедійність, відточений гротеск. Поруч з його Геростратом («Забути Герострата» Г.Горіна), з романтичними героями української класики та мужніми, енергійними, самовідданими у досягненні мети сучасниками живуть такі, як Яків Прокопович, бюрократ («Не стріляйте в білих лебедів» Б.Васильєва). «Я люблю всі ролі, і трагічні, і комічні. Найголовніше, щоб була високохудожня драматургія, щоб персонаж мав свій яскраво виражений характер, обличчя, щоб був цікавий режисер».

Нині, як завжди, Володимир Миколайович багато зайнятий в репертуарі театру. В одному з інтерв'ю Володимира Миколайовича запитали, що якби можна було життя почати спочатку, повторив би він свій акторський шлях – з частими безсонними ночами, граючи по двадцять спектаклів на місяць у головних ролях, гастролюючи по два місяці в сезон по просторах величезної тоді країни, він відповів: «Повторив би беззастережно. Я дуже люблю наш театр, він має потужний фундамент, закладений ще «березільцями» першого складу в двадцяті роки. Сцена нашого театру володіє надзвичайною енергетикою, яка акумулює всі акторські можливості, весь психофізичний апарат актора».

Не в усіх театрах є актори, на яких ходять глядачі. В.Маляр саме такий актор.

У 1970 р. Володимир Миколайовичу Маляру присвоєно звання «Народний артист УРСР». Лауреат премії Освіти СРСР (1978), Міжнародної премії ім. Герняка (Канада) (2001).

Виконані ним ролі: Блазень («Король Лір» В.Шекспіра), Брага («Сторінка з щоденника» О.Корнійчука), Генрі («Смішні гроші» Рея Куні), Гнат («Безталанна» І.Карпенка-Карого), Городничий («Ревізор» М.Гоголя), Діто («Поки гарба не перевернулась» О.Іоселіані), Довбня («Повія» за П.Мирним), Віто Корлеоне («Хрещений батько» М.П'юзо), Іван Денисович («Один день Івана Денисовича» О.Солженіцина), Клавдій («Гамлет» В.Шекспіра), Мак-мерфі («Політ над гніздом зозулі» К.Кізі), Макбет («Макбет» Е.Іонеско), Мастаков («Чудаки» М.Горького), Меккі-Ніж («Тригрошова опера» Б.Брехта), Могила («Тарас Бульба» за М.Гоголем), Річард («Річард III» В.Шекспіра), Степан («Комуніст» Є.Габриловича), Фамусов («Лихо з

розуму» О.Грибоедова), Тарас Шевченко («Шлях» З.Сагалова), Шельменко («Шельменко – волосний писар» Г.Квітки-Основ'яненка).

Знімався в фільмах: «На війні як на війні» (1968), «Чи вмієте ви жити?» (1970), «Платон Кречет» (фільм-спектакль 1972), «Березова гілка» (фільм-спектакль, 1987), «Театр приречених» (2006), «Крик у тиші» (2012), «Інакодумство» (2013).

Про В.М.Маляра:

Володимир Маляр [Електронний ресурс] : [список літератури з фондів б-ки] // Харківська міська спеціалізована музично-театральна бібліотека ім. К.С.Станіславського. – Режим доступу: <http://www.mtlib.org.ua/Ukazateli/Malyar.htm>

Дубина Н. Талантливый Овен с нежным сердцем : 7 апр. отметил свой 60-лет. юбилей нар. арт. Украины В.Н.Маляр / Н.Дубина // События. – 2001. – Апр. (№ 16). – С. 9.

Маляр В. «Актер должен быть личностью» : [беседа с артистом / записала Е.Седунова] // Время. – 2011. – 7 апр. – С. 8.

Маляр В. Той, хто не з'явався лева : [беседа с артистом / записала О.Седунова] // Культура і життя. – 2002. – 11 січ.

Маляр В. «Я благодарен судьбе...» : [беседа с артистом / записал Г.Костин] // Слобода. – 2003. – 30 дек. – С. 9.

Маляр В. «Я люблю все роли...» : [беседа с артистом / записала О.Ковальская] // Слобода. – 1995. – Апр. (№ 35). – С. 6.

Маляр Владимир Николаевич [Электронный ресурс] // Кіно-Театр.Ру. – Режим доступу: <http://www.kino-teatr.ru/kino/acter/m/sov/244369/bio/>

Маляр Володимир Миколайович [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Маляр_Володимир_Миколайович

Румянцева И. Виват, король, виват! / И.Румянцева // Время. – 1995. – 27 апр.

Седунова Е. Театр им. Шевченко: на фестиваль в Польшу : [труппа во главе с худож. рук. В.Маляром выехала в Познань для участия в фестивале «Укр. весна»] / Е.Седунова // Харьков. известия. – 2014. – 15 мая. – С. 4.

Филатов А. Шаг назад. Для разбега... / А.Филатов // Веч. Харьков. – 1996. – 31 окт.

Харьковскому актеру Владимиру Маляру назначена пожизненная стипендия [Электронный ресурс] // Главное. – 2015. – 31 мая. – Режим доступу: <http://glavnoe.ua/news/n228142>

* * *

Володимир Маляр [Електронний ресурс] : [список літератури з фондів б-ки] // Харківська міська спеціалізована музично-театральна бібліотека ім. К.С.Станіславського. – Режим доступу: <http://www.mtlib.org.ua/Ukazateli/Malyar.htm>

Володимир Миколайович Маляр // Календар знаменних і пам'ятних дат Харківщини на 1996 рік. – Харків, 1995. – С. 16-17.

7 червня

**110 років від дня народження
Івана Олексійовича
Плиса**

*Картини І.Плиса з історії Барвінківського –
єдине такого роду зібрання із наявних у райцентрах.
Не знаю людини, яка б спромоглася на щось подібне.
Ми насолоджувалися, розглядаючи їх та згадуючи рідні місця.
П.Мостовий*

Плис Іван Олексійович, український художник, краєзнавець. Народився 7 червня 1906 р. у слободі Барвінківій Харківської губернії у заможній родині. Навчався у двокласній (церковно-парафіяльній) школі, потім у Барвінківському комерційному училищі. Закінчив Харківський художній інститут.

У 1937 р. Іван Плис був направлений до Москви для роботи в Центральному музеї В.І.Леніна в складі делегації кращих українських художників. Творчі відрядження і життєва допитливість кидали Івана Олексійовича в різні куточки СРСР. Захоплювався старовиною, особливо козацькою історією краю. Збирав предмети старовини, ретельно вивчав культуру і побут Слобідської України і Запоріжжя. Але де б він не був, всюди шукав документи і матеріали, які стосувалися історії Барвінківського.

Проживши майже усе своє свідоме життя поза межами рідного Барвінківського, Іван Олексійович ніколи не забував про нього. При першій же нагоді повертався додому. Тут він мав небагато, але надійних друзів і однодумців. Одним із них був настоятель Успенського храму в Барвінківському Олексій Навродський. Очевидно, документи і матеріали, які знаходилися в особистому архіві Навродського, і підштовхнули І.Плиса до ідеї відкрити в Барвінківському музеї.

Він збирав усе, що стосувалося Барвінківського. У 1936 р. зусиллями І.О.Плиса і його товариша І.С.Дяченка в Барвінківському було започатковано історико-краєзнавчий музей, що став одним з кращих на Харківщині. Іван Олексійович створив своєрідний і унікальний художній літопис Барвінківського. В ньому були виставлені справжні раритети: пектораль, скіпетр та інші цінні речі зі скіфського кургану, особисті речі першої жінки-художниці Росії М.Д.Раєвської-Іванової, видатного письменника з Данилівки Г.П.Данилевського та багато інших; малюнки й фотографії дореволюційного міста, древні знаряддя праці, наконечники стріл і пік, скіфські акінаки й мечі часів князя Ігоря. Непоправних збитків музею завдала війна. Частина експонатів загинула в евакуації, інші були захоплені німцями. Особливо цінні були переправлені до Ленінградського Ермітажу, щось залишилося в Ізюмі. Та завдяки зусиллям Івана Олексійовича та його помічника і соратника І.С.Дяченка вдалося відродити довоєнну славу музею.

У 1950-х рр. І.Плису поталанило відшукати в Полтаві, де він був у відрядженні, старий портрет козака Івана Барвінка роботи невідомого художника XVII ст. З того часу музей має художнє зображення засновника міста.

Окремої уваги заслуговує Плис-художник. У творчості Івана Олексійовича переважали дві теми. Перша – тема козацького минулого Барвінківщини. Запорізька старовина вабила, магнітом тягнула його до себе. Іван Плис відчував себе вартовим історії, творив образи славетних предків, щоб не забували нащадки, чийх дідів вони онуки. З цієї ж причини в його творчості превалує і друга тема — Барвінківське. Він створив декілька десятків міських пейзажів Барвінківського. Його унікальні полотна, на яких зображені міські пейзажі старого і не дуже старого Барвінківського, є не лише чудовими картинами, а й унікальними свідченнями різних епох. Завдяки їм можна судити про

вигляд і характер міста. Художник залишив по собі ряд картин – портретів сучасників, пейзажів. Особливу цінність для історії і краєзнавства представляють його міські пейзажі, серед яких «Комерційне училище в Барвінковому», «Козацька церква у Барвінковому», «Міст через Сухий Торець», «Повінь у Барвінковому», «Покровський собор» та інші. На жаль, творча спадщина І.Плиса переважно не вціліла або нам невідома: картини розтягнуті по громадських та приватних будівлях і колекціях або втрачені від недбалого зберігання.

Нині картини І.О.Плиса використовуються місцевими краєзнавцями для ілюстрації своїх нарисів, бо до нашого часу збереглося обмаль споруд дореволюційного періоду.

Іван Олексійович був ініціатором створення пам'ятника І.Барвінку. Він за свої кошти придбав граніт для постаменту, передав зображення Барвінка скульптору М.Ф.Овсянкіну і привіз у місто скульптуру козака. У 1965 р. майже готовий пам'ятник за наказом зверху було нещадно знищено.

Іван Олексійович тяжко переживав ставлення влади до музею і особисто до себе. Можливо, через це раніше пішов з життя.

Помер Іван Олексійович Плис 23 вересня 1982 р. Похований у Барвінковому.

Про І.О.Плиса:

Зелений М. Відновити пам'ять / М.Зелений // Вісті Барвінківщини. – 2003. – 5 лип.

Легенди і загадки з вуст Івана Плиса // Мандрика В. Барвінківські передзвони / В.Мандрика. – Видав. будинок «Балдрук», 2009. – С. 374-376.

Мітін Ю. Людина, яка випередила час (І.О.Плис) [Електронний ресурс] / Ю.Мітін // Барвінкове. – Режим доступу: <http://barvinok.dbst.org.ua/?post=peoples/200602112353>

Плис Іван Олексійович [Електронний ресурс] // Живой журнал. – Режим доступу: <http://bcm1936.livejournal.com/1207.html>

Фундатор музею Плис Іван Олексійович [Електронний ресурс] // Культура Барвінківщини. – Режим доступу: http://barvinkult.at.ua/publ/muzej/fundator_muzeju_plis_ivan_oleksijovich/2-1-0-3

Художник Іван Плис // Мандрика В. Барвінківські передзвони / В.Мандрика. – Видав. будинок «Балдрук», 2009. – С. 170-179 : 6 фот.

26 лютого

75 років від дня народження
**Віктора Олексійовича
Кириченка**

*...основним змістом його поезій є правда. Оголена, як дріт під струмом,
інколи аж прямолінійно-кричуща, - це коли автор аналізує наші
суспільні негаразди і загрози, що далеко не завжди лежать на поверхні.
Він їх добре бачить і сміливо виносить на суд Божий і людський.*
О.Ковалевський

Кириченко Віктор Олексійович, український поет, прозаїк, автор текстів пісень, композитор. Народився 2 липня 1941 р. у с. Родіонівка Донецької області. В 1950 р. сім'я переїхала до Мерефи Харківської області, де він у 1958 р. закінчив середню школу.

Відвідував літературний гурток при міській дитячій бібліотеці. Професійно займався спортом. Віктор Олексійович кандидат у майстри спорту з футболу, туризму, греблі на байдарці.

У 1972 р. В.Кириченко закінчив Харківський інститут інженерів залізничного транспорту за спеціальністю інженер-електрик. Працював на Далекому Сході. Повернувшись до Харкова, займав керівні посади: головний інженер «Харківелектропостачзбут» (1981–1985); заступник генерального директора «Харківтеплокомуненерго» (1990–1992); директор фірм «Кіпава» (1993–1994, м. Мерефа Харківського району), «Парі» (1994–1996), «Восток» (1996–2003; обидві – Харків).

Друкувався в газетах, відвідував літературні студії. Провідні теми у творчості Віктора Олексійовича – любов до рідного краю, складний внутрішній світ сучасника, філософське осмислення буття.

Як мало треба – хліба й сонця,
І вже не крапелька п'їтьми,
Не погляд навіть із віконця,
А весь органний космос – ти.
Й життя нуртує, промениться,
Могутньо й трепетно луна.
В потоках світла бачу лиця,
Що їх приносить далина.

Автор книжок: «Моя Україна» (1994), «Дороги» (1997), «Золоті ворота» (1998), «Слобідська раїна» (1999), «Український сонцептах» (2004), «Сонця м'яч непереможний» (2006), «Ялтинські акварелі» (2007), «Чемпіон» (2008), «Настуся-сонечко» (2009). Постійно друкується в ЗМІ та альманахах «Слобожанський круг», «Слобожанщина».

Написав тексти та музику до пісень «Мерефу любіть», «Офіцери», «Динамівські фани», «Місячне сяйво», «Місто кохання», «Мої Бабаї».

Переклав українською мовою вірші О.Мандельштама, М.Заболоцького, М.Рубцова, Й.Бродського, Б.Чичибабіна, А.Жигуліна, Д.Кедріна, Д.Самойлова.

В його активі творчі вечори та зустрічі в багатьох ліцеях і школах, технікумах, бібліотеках і військових частинах, виступи в морських ветеранських організаціях, у тому числі і в товаристві ветеранів-підводників ім. І.Фісановича сухопутного Харкова.

Член Національної спілки письменників України, Всеукраїнської спілки письменників-мариністів, творчої Асоціації літераторів «Слобожанщина» та Ялтинського літературного товариства ім. А.П.Чехова. Почесний громадянин Мерефи.

Поетична і пісенна творчість Віктора Олексійовича відома не тільки в Харкові і містах Харківської області, але і в Севастополі, Сімферополі, Ялті, Євпаторії, Сумах і Белгороді.

Твори В.О.Кириченка:

Дороги : стихи / В.А.Кириченко. – Харьков : Прапор, 1997. – 64 с.

Золоті ворота : вірші / В.О.Кириченко. – Харків : Прапор, 1998. – 87 с.

Слобідська раїна : поезії, переклади, пісні / В.О.Кириченко. – Харків : Прапор, 1999. – 159 с.

Настуся-сонечко : [вірші для дітей] / В.Кириченко, Н.Кириченко. – Суми : Корпункт, 2009. – 32 с.

Сонця м'яч непереможний : вибране / В.О.Кириченко. – Харків : Прапор, 2006. – 95 с.

Чемпіон : оповідання / В.О.Кириченко. – Харків : Майдан, 2008. – 102 с. – (Проза Слобожанщини).

Ялтинські акварелі : поезії, оповідання / В.О.Кириченко. – Харків : Основа, 2007. – 208 с.

* * *

Лелечин край; Я повертаюсь; Медитація; Віче; Мелодія; Бабаївський ярмарок; Мої Бабаї; Ти і я; Моє місто; Вічність; Мерефу любіть; Я в вагоні сиджу... : [вірші] / В.Кириченко // Трибуна трудящих. – 1999. – 6 берез.

Про В.О.Кириченка:

Віктор Кириченко // Письменники Харкова : довідник. – Харків, 2003. – С. 246-247.

Возіянов М.К. Кириченко Віктор Олексійович / М.К.Возіянов // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2013. – Т. 13. – С. 56.

Ковалевський О. Життєве коло Віктора Кириченка / О.Ковалевський // Кириченко В. Золоті ворота : вірші / В.Кириченко. – Харків, 1998. – С. 3-4.

Леміщенко В. Висока Слобідська тополя / В.Леміщенко // Кириченко В. Слобідська раїна : поезії, переклади, пісні / В.О.Кириченко. – Харків, 1999. – С. 3-4.

Пивовар М. Шлях до моря і серця / М.Пивовар // Кириченко В. Ялтинські акварелі : поезії, оповідання / В.О.Кириченко. – Харків, 2007. – С. 3-4.

4 липня

140 років від дня народження
Олександра Марковича
Гінзбурга

*Социальная роль зодчего состоит в повышении
условий человеческого существования.
А.Гинзбург*

Гінзбург Олександр Маркович, український архітектор, інженер, один із представників конструктивізму і раціоналізму. Народився 4 липня 1876 р. у родині заможного санітарного лікаря в Слов'янську. Вже через рік родина Гінзбургів оселилася в Харкові. Після закінчення з похвальною грамотою 3-ї харківської гімназії у 1894 р. Олександр Маркович вступив на фізико-математичний факультет Харківського університету. Закінчивши навчання в університеті у 1898 р., рік вивчав математику в Берлінському університеті. Але не задовольнившись цим, Олександр Маркович вступив до Харківського технологічного інституту на інженерний факультет, де слухав лекції О.Бекетова з архітектури. У 1903 р. закінчив інститут і отримав диплом інженера-механіка з правом ведення будівельних робіт.

Відвідавши протягом 1882–1913 рр. ряд європейських країн, О.Гінзбург, який володів багатьма іноземними мовами, ознайомився з пам'ятками архітектури та досвідом будівництва.

Вже у 1905 р. Олександр Гінзбург разом з архітектором І.І.Загоскіним спроектував і побудував прибутковий будинок оригінальної архітектури. У традиційній композиції фасаду використані прийоми і деталі стилю модерн. У цьому будинку Олександр Маркович відкрив будівельну контору «Залізобетон» (нині спортивний клуб «Золота рибка»), де виконувалось багато приватних замовлень, здійснювалась підготовка проектів у різних типологічних жанрах і архітектурних стилях, переважно модерн.

У дореволюційному центрі Харкова багато будинків, побудованих за проектами О.Гінзбурга. Вони різноманітні, але всі – у стилі «модерн» і відображають еволюцію цього стилю від декоративного варіанту до конструктивного – вулиці Сумська, 26, 45, 49, 65, 80, 108; Пушкінська, 19; Чернишевська, 59; Римарська, 23. На кошти фабриканта Бураси О.Гінзбург у 1909–1912 рр. по вул. Мельникова, 12 побудував будинок єврейського благодійного товариства. Тепер у цій будівлі розміщується Національна фармацевтична академія.

Збереглася низка споруд громадського, культурного та промислового призначення, спроектованих Гінзбургом, у Дніпропетровську, Сумах, Луганську, Москві. Загальна кількість будівель О.Гінзбурга в Харкові й інших містах досягала 120, двадцять з них фігурують у «Списку пам'яток архітектури Харкова».

У 1916 р. Олександр Маркович разом із землеміром М.Жаврідом склав топографічний план Харкова із зазначенням фактичних розмірів міста і нових поселень за межами міста. План був виданий тиражем у 1000 примірників.

Після революції 1917 р., рятуючись від можливих репресій, О.Гінзбург переїхав до Ростова-на-Дону, де працював викладачем. У 1923–1924 р. – на відбудові Донбасу. У 1924 р. повернувся до Харкова. Олександр Маркович активно займався промисловою архітектурою, брав участь у реконструкції підприємств легкої промисловості. З початку 1930-х рр. конструктивізм, основоположником якого він був, підпадає під ідеологічну заборону і Олександр Маркович направляє свою енергію на викладацьку і наукову діяльність.

У 1931 р. О.М.Гінзбургу було присвоєно звання професора. Він опублікував дві книги з геометрії просторових структур. Завдяки блискучій математичній підготовці Олександр Маркович став одним з кращих в країні фахівців з акустики: проектував акустичні системи в Палаці піонерів і Будинку Червоної армії, в будівлі довоєнного Оперного театру. Займався теорією симетрії, кристалографією, оптикою і теорією архітектурної колористики.

О.М.Гінзбург – автор теоретичних праць: «Железобетон» (1906), «О профессиональной организации и этикете зодчих» (1916), «Побудова візерунків» (1927), «Велике Запоріжжя» (1930), «Симметрия на шаре» (1935).

Під час Другої світової війни був у евакуації в Тбілісі. В армію Олександр Маркович не підлягав призову через сильну короткозорість.

Після звільнення Харкова повернувся до міста і продовжив педагогічну та наукову діяльність. Одночасно займався відродженням національних єврейських традицій і створенням міської єврейської громади. У 1944 р. Олександра Марковича обрали головою Харківської міської єврейської громади.

Чергова антисемітська кампанія, що проводилася в післявоєнні роки, торкнулася і Олександра Марковича. Його діяльність визнали шкідливим проявом сіонізму. Влада закрила громаду, О.Гінзбурга усунули від усіх робіт, заборонили займатися педагогічною діяльністю.

Залишившись без жодних засобів до існування, усіма забутий, Олександр Маркович Гінзбург захворів і помер у 1949 р.

Про О.М.Гінзбурга:

Александр Гинзбург [Электронный ресурс] // Люди. – Режим доступа: http://www.peoples.ru/art/architecture/alexander_ginzburg/

Архитектор Александр Маркович Гинзбург (1876–1949) [Электронный ресурс] // Харьков : новое о знакомых местах. – Режим доступа: <http://the-past.inf.ua/list-2-1-47.html>

Воловик Л. Александр Маркович Гинзбург (1876–1949): к 130-летию со дня рождения / Л.Воловик // Дайджест Е. – 2006. – Авг. (№8).

Гинзбург Александр Маркович [Электронный ресурс] // Биографии великих архитекторов. Архитектурные памятники. – Режим доступа: <http://www.arstudia.ru/ginzburg/>

Кодин В. Ромашки Гинзбурга / В.Кодин // Веч. Харьков. – 1997. – 14 янв.

Куделко С. Гінзбург Олександр Маркович / С.Куделко // Харківщина : енциклопед. словник. – Харків, 2014. – С. 86.

Лейбфрейд А. Архитекторы-евреи в Харькове : очерк. – Харьков : Каровелла, 2002. – 32 с.

А.М.Гинзбург: с. 6, 9, 10, 21, 24.

Мастер архитектурного ренессанса // Время регионов Харьковщины. – 2014. – 1 нояб. (№ 44). – С. 15.

Можейко И. Александр Маркович Гинзбург (1876–1949) / И.Можейко // 100 знаменитых харьковчан. – Харьков, 2004. – С. 60-62.

Можейко И. Архитектор, опередивший время / И.Можейко // Событие. – 2002. – № 2. – С. 12.

Розвадовский Л.Е. Архитектор Александр Маркович Гинзбург (1876–1949) [Электронный ресурс] / Л.Е.Розвадовский // Живой журнал <http://ngeorgij.livejournal.com/33897.html>

Тимофієнко В.І. Гінзбург Олександр Маркович / В.І.Тимофієнко // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2007. – Т. 7. – С. 51.

4 серпня

100 років від дня народження
Бориса Марковича
Красовицького

*Жизнь Бориса Марковича – гармоничный союз ума,
знаний, опыта и самоотдачи.
В.Семиноженко*

Красовицький Борис Маркович, український хімік, фахівець у галузі органічної хімії та органічних люмінофорів. Народився 4 (17) серпня 1916 р. в Сумах у родині фельдшера. Після закінчення в 1931 р. семирічної школи у Харкові продовжив навчання в школі фабрично-заводського учнівства Харківського електромеханічного заводу.

У 1933 р. Борис Красовицький вступив на хімічний факультет Харківського університету. В роки навчання був членом і секретарем редколегії журналу «Науковий бюлетень», який видавався у 1934–1936 рр. викладачами та студентами хімічного факультету. З ініціативи Б.Красовицького у 1936 р. було створено перше в Україні студентське наукове товариство, яке він і очолив.

Закінчивши у 1938 р. з відзнакою університет, Б.М.Красовицький став аспірантом Інституту хімії. На формування наукових поглядів молодого науковця вплинули його керівник професор Є.С.Хотинський та видатний хімік, директор Інституту хімії А.І.Кіпріанов.

У 1939–1940 навчальному році Борис Маркович навчався в аспірантурі і працював асистентом кафедри хімії Українського заочного індустріального інституту, а в наступному році – асистентом кафедри органічної хімії університету.

Велика Вітчизняна війна не дозволила Борису Марковичу захистити кандидатську дисертацію. З липня 1941 р. він перебував на фронті. Наприкінці 1945 р. повернувся до університету і став асистентом. Після захисту кандидатської дисертації, у червні 1946 р., Б.М.Красовицький – доцент кафедри органічної хімії й одночасно вчений секретар університету, пізніше – заступник декана хімічного факультету. Викладав курс органічної хімії студентам-біологам і спецкурси – хімікам.

Наукові дослідження Борис Маркович поєднував з активною організаційною діяльністю. Так, він був заступником голови комісії щодо сприяння будівництву нової будівлі університету.

Великий цикл робіт у галузі синтезу і дослідження барвників завершився захистом у 1960 р. докторської дисертації.

У 1961 р. Б.М.Красовицький очолив лабораторію органічного синтезу, щойно організованого в Харкові Всесоюзного інституту монокристалів, сцинтиляційних матеріалів і особливо чистих хімічних речовин (нині НТК «Інститут монокристалів» НАН України). До 1970 р. за сумісництвом продовжував працювати професором кафедри органічної хімії університету. У цей період Борис Маркович став організатором регулярних Всесоюзних конференцій з органічних люмінофорів, що проводилися у Харкові кожні 3-4 роки.

Борис Маркович створив і розвинув новий для нашої країни науковий напрямок – хімію органічних люмінофорів та люмінесцентних матеріалів, створив наукову школу органічних люмінофорів. Серед його учнів 4 доктори і 35 кандидатів наук.

У списку наукових праць Б.М.Красовицького більш ніж 600 публікацій, понад 200 винаходів. Він автор монографії «Органические люминофоры» (1976, 1984); книг «Мои учителя и сверстники» (1994), «Столичный Харьков – город моей юности» (1994), «Препаративная химия органических люминофоров» (1997), «Моно- и бифлуорофоры» (2002); двох випусків «Атласу спектрів органічних люмінофорів» (2001, 2003).

За наукові і педагогічні досягнення, великий внесок у хімічну науку і промисловість органічних люмінофорів і барвників Борис Марковичу присвоєно звання «Почесний хімік» (1985) та «Заслужений діяч науки і техніки України» (1989); присуджено премію Ради Міністрів СРСР (1982) та премію Академії наук України імені А.І.Кіпріанова (1990).

Помер Борис Маркович Красовицький 14 березня 2008 р. у Харкові.

Праці Б.М.Красовицького:

В годы войны / Б.Красовицкий. – Харьков : Фолио, 2008. – 153 с.

Взрослое детство / Б.Красовицкий. – Харьков : Фолио, 2007. – 125 с.

Воспоминания / Б.Красовицкий. – Харьков : Фолио, 2008. – 732 с.

Мої учителя и сверстники: воспоминания о годах в Харьковском университете / Б.Красовицкий. – Харьков : Фолио, 1996. – 240 с.

Моно- и бифлуорофоры / Б.Красовицкий. – Харьков : Ин-т монокристаллов, 2002. – 444 с.

Повесть о светлячках / Б.Красовицкий. – Харьков : Фолио, 2004. – 542 с.

Про Б.М.Красовицького:

Борис Маркович Красовицкий / Нац. акад. наук України ; сост. : Л.И.Афанасиади, Л.Д.Паценнер. – Харьков : Фолио, 2004. – 93 с. – (Биобиблиография ученых Украины).

Борис Красовицкий — химик, влюбленный в свой город [Электронный ресурс] // Archive.is. – Режим доступа: <http://archive.is/W2hF7#selection-71.0-71.51>

Борису Марковичу Красовицькому – 90 [Электронный ресурс] // Вісник Харківського національного університету. – 2006. – N 731. Хімія. Вип. 14(37). – Режим доступа: <http://chembull.univer.kharkov.ua/archiv/2006/36.pdf>

Кошкин В.М. Борис Маркович Красовицкий – любящий взгляд со стороны [Электронный ресурс] / В.М.Кошкин // Koshkin.org. – Режим доступа: <http://koshkin.org.ua/docs/krasovickii.pdf>

Красовицкий, Борис Маркович [Электронный ресурс] // Википедия. – Режим доступа: https://ru.wikipedia.org/wiki/Красовицкий,_Борис_Маркович

Орлов В. Красовицкий Борис Маркович / В.Орлов, Л.Паценнер // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2014. – Т. 15. – С. 249.

Семиноженко В.П. Ученый и человек / В.П.Семиноженко // Красовицкий Б.М. Воспоминания / Б.М.Красовицкий. – Харьков, 2008. – С. 3-4.

16 серпня

**100 років від дня народження
Олександра Гордійовича
Зубарева**

Зубарев Олександр Гордійович, військовик, активний учасник партизанського руху в Україні, секретар Харківського підпільного обкому ЛКСМУ. Народився 16 (29) серпня 1916 р. у м. Дружківка Донецької області в сім'ї робітника. Закінчив 7 класів, потім школу фабрично-заводського навчання, де вступив до лав комсомолу. Його цікавість, старанність, ініціативність не залишили поза увагою вчителів, і йому запропонували продовжити навчання. У 1934 р. О.Г.Зубарев вступив до Харківського педагогічного інституту на географічний факультет, який успішно закінчив у 1938 р. Працював учителем географії у 88-й харківській школі. Талант педагога проявився в умінні молодого спеціаліста згуртувати колектив, спрямувати думки і дії школярів у потрібне русло. Олександр Гордійович добре знав нахили, уподобання та можливості своїх вихованців і радив, кому яку обрати професію.

У 1938 р. був обраний секретарем комсомольської організації школи, а на початку 1941 р. – секретарем Орджонікідзевського райкому ЛКСМУ Харкова.

У перші дні війни О.Г.Зубарев, як секретар райкому комсомолу, брав активну участь у підготовці оборони Харкова. Допомігав формувати дружини ополчення, винищувальні загони, чергував під час повітряних нальотів, разом з комсомольцями рив окопи і траншеї.

Коли німецько-фашистські війська наблизилися до Харкова, за рішенням обкому КП(б)У Олександр Гордійович був залишений на підпільну роботу для розгортання боротьби проти ворога. Очолюваний ним підпільний обком комсомолу почав діяти з листопада 1941 року.

Олександр Гордійович (підпільний псевдонім «Петро Коваль») цілком віддавався підпільній роботі. За завданням Харківського підпільного обкому КП(б)У О.Г.Зубарев особисто встановив зв'язок з Богодухівським, Дергачівським, Ізюмським підпіллям і передавав листівки, які активісти розмножували і розповсюджували у селах районів. За три місяці працівники обкому надрукували 12 назв листівок загальним тиражем 6 тисяч примірників.

Під керівництвом обласного комітету молоді підпільники здійснили ряд диверсій.

Гестапо і поліція, стурбовані постійним поширенням листівок і сміливими діями партизанів, буквально збилися з ніг у пошуках центру підпілля. Гітлерівці посилювали терор проти населення. Це не злякало підпільників, вони ще більше активізували боротьбу проти ворога.

На початку 1942 р. фашистам за доносом зрадника вдалося напасти на слід О.Г.Зубарева і 23 січня він був заарештований.

Після жорстоких катувань у гестапо в ніч з 14 на 15 лютого 1942 р. Олександра Гордійовича Зубарева було страчено.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 8 травня 1965 р. за видатні заслуги, мужність і героїзм, проявлені в боротьбі проти німецько-фашистських загарбників у період Великої Вітчизняної війни, Олександр Гордійовичу Зубареву посмертно присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Його ім'ям названі вулиця і школа № 88 у Харкові, бюсти О.Г.Зубарева встановлено у сквері Перемоги і біля школи №88, в якій створено музей героя. На будівлі Харківського педагогічного університету та на будинку, в якому жив герой, встановлені меморіальні дошки.

Про О.Г.Зубарева:

Горішня Т. Він був нашим учителем / Т.Горішня // Вечір. Харків. – 1985. – 18 трав. : портр.

Горлова Т.А. Матеріали Героя Радянського Союзу Олександра Гордійовича Зубарева в колекції Харківського історичного музею / Т.А.Горлова // П'ятнадцять Сумцовські читання : зб. матеріалів наук. конф., 17 квіт. 2009 р. / Харк. іст. музей. – Харків, 2009. – С. 118-121.

Зубарев Александр Гордеевич // Герои страны. – Режим доступа: http://www.warheroes.ru/hero/hero.asp?Hero_id=2403

Зубарев Александр Гордійович // Герої – освітяни і науковці України. – Київ, 2012. – С. 246-249.

Кроки в безсмертя // Подвиги в ім'я Вітчизни. – Харків : Прапор, 1971. – 536 с.
О.Г.Зубарев: с. 172-177.

Милюха В. Мужество / В.Милюха // Красное знамя. – 1965. – 13 мая.

Подвигом прославленные: Герои Советского Союза – партизаны и подпольщики Украины в годы Великой Отечественной войны / пер. с укр. Л.П.Жаровой. – Киев : Политиздат, 1985. – 382 с. : ил.

А.Г.Зубарев: с. 159-162.

Памяти Александра Зубарева : [в здании Харьков. педагогич. ин-та открыта мемориальная доска] // Красное знамя. – 1968. – 10 нояб.

Рудько В.П. И мертвые мы будем жить : путеводитель / В.П.Рудько. – Харьков : Прапор, 1983. – 63 с. : ил.

А.Г.Зубарев: с. 27-29, 35, 36.

Сандул В.О. Зубарев Олександр Гордійович / В.О.Сандул // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2001. – Т. 11. – С. 21.

14 жовтня

**60 років від дня народження
Тамари Вікторівни
Поліщук**

Поліщук Тамара Вікторівна, журналістка, громадсько-культурний та музейний діяч. Народилася 14 жовтня 1956 р. в с. Шарівка Богодухівського району Харківської області. Закінчила у 1972 р. Шарівську восьмирічку, а у 1974 р. Люботинську середню школу.

Навчалася на філологічному факультеті Харківського державного університету ім. М.Горького, який закінчила у 1983 р.

У 1976–1987 рр. Тамара Вікторівна працювала у валківській газеті «Сільські новини». Пройшла шлях від коректора до заступника редактора.

Закінчивши у 1987 р. відділення журналістики Вищої партійної школи при ЦК КПУ, у 1987–1992 рр. працювала власним кореспондентом газети «Соціалістична Харківщина» та редактором відділу «Сільського журналу» в Харкові.

З 1992 р. Тамара Вікторівна очолює Валківський краєзнавчий музей.

Автор трьох книг краєзнавчої тематики: наукове видання «Чорні жнива: Голод 1932–33 років у Валківському та Коломацькому районах на Харківщині» (1997), документально-публіцистичний збірник «Столиця відчаю» (2007), документально-біографічний нарис «Стомилає ластівка завзята»; редактор «Валківської енциклопедії» Івана Лисенка, автор кількох статей у наукових виданнях та численних публікацій у пресі, присвячених історії, культурі та мистецтву Слобожанщини.

Тамара Вікторівна Поліщук – учасниця міжнародних, всеукраїнських, обласних та районних наукових конференцій. Переможець обласного творчого конкурсу журналістів у номінації «Золоте перо» (2004) та дипломант обласного літературного конкурсу імені О.С.Масельського у номінації «Публіцистика» (2009). Призер Конкурсу серед регіональних журналістів на краще висвітлення тематики голодомору 1932–1933 рр., який проводився Міжнародним фондом «Україна 3000» у 2003 р.

Член Національної спілки журналістів України з 1978 р. Заслужений працівник культури України (2005).

Голова Харківського осередку Асоціації дослідників голодоморів в Україні.

Праці Т.В.Поліщук:

Столиця відчаю : Голодомор 1932–1933 рр. на Харківщині вустами очевидців : свідчення, комент. / упоряд. Т.В.Поліщук ; Асоц. дослідників голодоморів в Україні. – Харків : Нью-Йорк : Львів : Вид. часоп. «Березіль» ; Вид-во М.П.Коць, 2006. – 415 с.

Чорні жнива: Голод 1932–1933 років у Валківському та Коломацькому р-нах : (документи, спогади, списки померлих) / упоряд. Т.Поліщук. – Харків ; Нью-Йорк ; Філадельфія : Вид-во М.П.Коць, 1997. – 368 с.

* * *

«Валківська енциклопедія» Івана Лисенка : [про регіон. енциклопед. вид.] / Т.Поліщук // Уряд. кур'єр. – 2001. – 27 черв. – С. 20.

Валківське кохання Григорія Сковороди [Електронний ресурс] / Т.Поліщук // Харківська обласна рада. – Режим доступу: <http://mx2.oblrada.kharkov.ua/subdomains/concurs/winner.143.html>

Гості моєї хати : [до 100-річчя ред. валк. газ. «Незаможник» І.Д.Шевченка] / Т.Поліщук // Слобід. край. – 2002. – 18 черв.

Іван Мазепа прийняв гетьманство в нашому краї / Т.Поліщук // Панорама. – 1999. – 13 фебр. – С. 12.

Козацькі храми древнього міста : [із історії Валок] / Т.Поліщук // Сіл. новини. – 1999. – 6 лип.

Михайло і Марія Бунти – українські бунтарі : [події у Валках у 1930-ті рр. ХХ ст.] / Т.Поліщук // Сіл. новини. – 2008. – 20, 27 трав.

Отак ярмаркували! : Валк. підприємництво початку ХХ ст. у спогадах І.Панченка / Т.Поліщук // Сіл. новини. – 1998. – 22 серп.

Партизанський полководець : ще раз про необхідність увічнення пам'яті Н.З.Коляди (Баті) на Валківщині : [про партизан. командира часів ВВВ Н.З.Коляду, уродженця с. Костів] / Т.Поліщук // Сіл. новини. – 2004. – 6 квіт.

Подвижник та просвітник : до 200-річчя з дня народж. дослідника Слобожанщини В.Пасека / Т.Поліщук // Главное. – 2008. – 2 авг. (N 31/32). – С. 11.

Поліщук Т. Центр слобожанської кераміки : [Валки] / Т.Поліщук // Сіл. новини. – 2011. – 17 трав.

Поліщук Т.В. Музей вступив у пору повноліття : [бесіда з дир. Валк. краєзнавчого музею Т.В.Поліщук] // Сіл. новини. – 2007. – 30 жовт.

Про церкви Валок та повіту / Т.Поліщук // Сіл. новини. – 1999. – 10 квіт.

Репресований хор : [Валк. укр. нац. хор почав діяти у 1914 р.] / Т.Поліщук // Сіл. новини. – 2006. – 7, 25 листоп.

Символіка рідного краю : [про герб Валок] / Т.Поліщук // Сіл. новини. – 2006. – 22 серп.

Сто сіл – сто маршрутів : до 100-річчя перших турист. маршрутів на Валківщині / Т.Поліщук // Главное. – 2011. – 29 апр. (N 17/18). – С. 6.

Храм муз : [про Валк. краєзнавчий музей] / Т.Поліщук // Сіл. новини. – 1999. – 18 трав.

Хранитель валківської старовини : [до 100-річчя валк. краєзнавця, одного з організаторів музейн. справи в р-ні, авт. кн. «Валківська старовина» І.Ф.Скотаря] / Т.Поліщук // Сіл. новини. – 2011. – 15 жовт.

«**Чудний пан**» Федір Волик : [про поміщика Валк. повіту Ф.П.Волика] / Т.Поліщук // Слобід. край. – 1999. – 27 берез.

Про Т.В.Поліщук:

Амирханян Н. Столиця отчаяния : [состоялась презентация кн. «Столиця отчаяния. Голодомор 1932-33 на Харьковщине устами очевидцев»] / Н.Амирханян // Веч. Харьков. – 2006. – 20 июня. – С. 7.

Бекларян А. Голодомор на Харьковщине : [о новой кн. Т.Полищук «Столиця відчаю», в которой представлены свидетельства очевидцев голодомора 1932–1933 гг.] / А.Бекларян // Новый день. – 2006. – 10 июля.

Видатні особистості міста [Електронний ресурс] // Люботин. – Режим доступу: http://www.lubotin.kharkov.ua/ogorode/lubotin_segodnya/

Презентація книги Т.Полищук «Столиця відчаю» прошла в Харькове [Электронный ресурс] // Status quo. – 2006 – 4 июля. – Режим доступа: http://www.sq.com.ua/rus/news/press_cent/04.07.2006/prezentaciya_knigi_tpolischuk_stolicya_vidchayu_proshla_v_harkove/

Президент нагородив дослідників голодомору 1932–33 рр. [Електронний ресурс] : [про присвоєння почесного звання «Заслуж. працівник культури України»] // Музейний простір. – Режим доступу: <http://prostir.museum.ua/post/55>

Про відзначення державними нагородами України : указ Президента України, 26 листоп. 2005 р. N 1654 : [присвоїти почес. звання «Засл. працівник культури України» Поліщук Т.В. – дир. Валк. район. краєзнавчого музею] // Уряд. кур'єр. – 2005. – 1 груд. – С. 8.

1936

80 років з дня створення Орджонікідзевського району Харкова

Орджонікідзевський район – один із 9 районів Харкова. Розташований у південно-східній частині міста. Його площа складає 33,4 кв. км.

Виникнення району тісно пов'язано з будівництвом Харківського тракторного заводу.

З початку 30-х рр. у Радянському Союзі почалася реалізація державної програми, метою якої була індустріалізація країни. Приблизно за 8 кілометрів від тодішнього Харкова, біля залізничної станції Лосєве, починається будівництво тракторного заводу. Разом з ним розгортається будівництво соцмістечка «Новий Харків», оскільки для потреб промислового гіганта необхідно було запросити велику кількість спеціалістів різних професій та кваліфікацій.

Завод пущено у 1931 р. і 1 жовтня того ж року з конвеєра ХТЗ зійшли перші колісні трактори.

Розбудовувався тракторний завод, будувалися такі промислові гіганти: Харківський верстатобудівний завод, плитковий завод, «Поліграфмаш», зростало містечко «Новий Харків». Спочатку з Харковом містечко сполучалось автобусами, але таке сполучення не задовольняло потреб людей, які працювали на ХТЗ. Тому харківські трамвайники прискорили прокладання колії, 15 вересня 1931 р. почала діяти трамвайна гілка, яка з'єднала «Новий Харків» з містом. Житловий масив відділяла від заводської частини широка смуга зеленої зони.

8 лютого 1936 р. постановою бюро Харківського обкому КП(б)У було прийнято рішення про нове районування м. Харків. Створення ХТЗ і заводів, розташованих на Лосівській площадці, викликало необхідність у новій адміністративній одиниці. Так місто Харків у 1936 р. поповнилось ще одним районом – Орджонікідзевським.

З початком Великої Вітчизняної війни промислові підприємства району були евакуйовані в східні області СРСР. Харківський тракторний завод закінчив евакуювання 20 жовтня 1941 р. Всього з району було вивезено близько 5 тис. вагонів з різним промисловим обладнанням. 37 тис. трудящих району пішли на фронт.

Окупація міста тривала з 21 жовтня 1941 р. до 23 серпня 1943 р. Німецьке керівництво привертав Харків і його промисловість. Великі підприємства району були оголошені власністю Німеччини. На ХТЗ планувалася організація ремонту автомашин, були створені механічні майстерні. На території міста та району встановився жорсткий окупаційний режим. Робітники на виробництві піддавалися тортурам.

У бараках верстатобудівного заводу розміщувалося єврейське тимчасове гетто. Сюди 15-16 грудня 1941 р. були зігнані тисячі євреїв з центру міста. У бараках вони перебували в жахливих умовах, вмирали від голоду і хвороб, потім відбулося знищення в'язнів гетто в Дробицькому Яру біля хутора Рогань. Всього було розстріляно більше ніж 20 тисяч радянських людей.

Зараз тут створено меморіальний комплекс «Дробицький Яр».

Після звільнення міста повертається з евакуації ХТЗ і на початку листопада 1944 р. випускає перші 11 машин.

У 1947 р. був запущений 8-й підшипниковий завод. У 1950–1970 рр. в районі розгорнулося промислове і житлове будівництво. Розпочав роботу один з найбільших в Україні домобудівний комбінат № 1. Район прикрасили Палац піонерів, Палац культури ХТЗ та ін.

У 1970-ті рр. розпочато формування Роганського промислового комплексу: молочний, рибопереробний, м'ясокомбінат, пивзавод, фабрика з фасування чаю.

Нині Орджонікідзевський район – один із найбільших районів Харкова. Протягом багатьох років район стабільно посідає перше рейтингове місце серед районів міста за обсягом реалізованої промислової продукції.

На його території розташувалися 164 промислових підприємства, 78 будівельних організацій, 5 транспортних підприємств, 353 підприємства торгівлі і громадського харчування, 322 підприємства інших видів діяльності. Серед них такі відомі на всю Україну підприємства: ВАТ «Харверст», ВАТ «Експериментально-цементний завод», заводи «Прогрес», «Електроважмаш», ХДБК -1.

У районі широко розвинута мережа навчальних, культурно-освітніх, спортивних, оздоровчих закладів.

П'ять років тому в районі з'явився упорядкований Олександрівський сквер. У ньому обладнаний фонтан, облицьований натуральним каменем – піщаником. Для відпочинку мешканців і гостей міста в сквері встановлені лавки, паркові світильники. Висаджені квіткові клумби, посаджені нові дерева, алеї вимощені декоративною тротуарною плиткою.

22 серпня 2010 р., напередодні Дня міста, відкрилася після реконструкції Олександрівська площа і був освячений пам'ятник небесному покровителю Харкова Священномученику Олександру. Пам'ятник завершив цілісний архітектурний ансамбль реконструйованої площі.

Район продовжує розвиватися, відбуваються зміни в багатьох сферах виробництва і соціального життя.

Про Орджонікідзевський район:

Вальчак А. Самая «Темная окраина» / А.Вальчак // Слобода. – 2002. – 3 дек.

Вельможная О. В 2014-м мы продолжим трудиться на благо : [беседа с главой администрации р-на О.Вельможной] // Харьк. известия в Орджоникидз. р-не. – 2013. – № 6.

Головко В. Возвращаясь к истокам : [к 70-летию р-на] / В.Головко // Вісті Орджонікідз. р-ну. – 2006. – 17 трав. (№ 5).

Гончарова Н. Город по имени счастье : [соцгородок «Новый Харьков» - жил. комплекс для рабочих ХТЗ] / Н.Гончарова // Объектив-Но. – 2005. – 7-13 февр. – С. 11.

Друбич Е. Какие тут названия такая тут и жизнь / Е.Друбич // Новый день. – 2006. – 19 мая.

История [Орджоникидзевского] района [Электронный ресурс] // Центральная библиотека им. А.Чехова. – Режим доступа: http://biblioteka-chekhova.edu.kh.ua/ru/ordzhonikidzevskij_rajon_g_harkjova/istoriya_rajona/

Каменская Е. В «социалистическом раю» харьковчанам живется несладко / Е.Каменская // Комсом. правда. – 2005. – 11 февр. – С. 15.

Орджоникидзевский район [Электронный ресурс] // Инвестиционный портал Харькова. – Режим доступа: <http://invest.kharkov.ua/districts/40.html>

[**Орджоникидзевский район**] // Харькову – 350. 500 влиятельных личностей. – Харьков, 2004. – С. 95-99.

Орджонікідзевський район м. Харкова // Харків – 350. Історія, сучасність, стратегія розвитку : іст.-економ. огляд. – Харків, 2004. – С. 150-151.

Орджонікідзевський район (Харків) [Электронный ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступа: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Орджонікідзевський_район_\(Харків\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Орджонікідзевський_район_(Харків))

Орджонікідзевський район [Электронный ресурс] // Харків : Офіц. сайт Харків. міськ. ради, міськ. голови, виконавчого комітету. – Режим доступа: <http://www.city.kharkov.ua/uk/gorodskaya-vlast/ispolnitelnyie-organyi/rajonnyie-administraczii/ordzhonikidzevskij-rajon/o-rajone.html>

Орджонікідзевський район [Электронный ресурс] // Харківська ЗОШ № 71. – Режим доступа: http://school71.edu.kh.ua/bbloteka/ridnij_harkiv/ordzhonikidzevsjkij_rajon/

Отже, ми ювіляри! // Вісті Орджонікідз. р-ну. – 2006. – 23 лют. (№ 2).

Строим будущее, не забывая о прошлом : [о работе администрации р-на] // Харьк. известия. – 2011. – 23 авг. – С. 15.

Так все начиналось // Вісті Орджонікідз. р-ну. – 2006. – 23 лют. (№ 2).

ЗМІСТ

Хроніка подій з історії Харківщини на 2016 рік	3
Знаменні та пам'ятні дати Харківщини на 2016 рік	15
Матеріали на допомогу відзначення знаменних і пам'ятних дат на 2016 рік	33
Третяков Роберт Степанович	33
Маляр Володимир Миколайович	35
Плис Іван Олексійович	38
Кириченко Віктор Олексійович	39
Гінзбург Олександр Маркович	41
Красовицький Борис Маркович	43
Зубарєв Олександр Гордійович	45
Поліщук Тамара Вікторівна	47
Орджонікідзевський район Харкова	49

